

**laiškai
lietuviams**

spalis / october 1985

DARBAS — PALAIMA	289	Juozas Kriaučiūnas
IS RELIGINĖS AMERIKIEČIŲ POEZIJOS	293	Išvertė D.S.
PRIEKAIŠTAI IR ABEJONĖS	294	P. Daugintis, S.J.
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI	297	Vytautas Bagdanavičius
DIEVO VAIKAI	300	Chiara Lubich
TIKINČIO ATEISTO MALDA	301	A. Zinovjev
BAŽNYČIOS PAŽIŪRA Į APSIREIŠKIMUS	302	Juozas Vaišnora, M.I.C.
KITOJE EKVATORIAUS PUSĖJE (III)	304	Henrikas Stasas
LAIŠKAS LIETUVOS KUNIGUI	308	Kun. Jonas
ŠIEK TIEK APIE MORALĘ	311	A. Mauragis
KO JAUNIMAS NUTOLSTA NUO RELIGIJOS	312	Zita Prakapaitė
MOTERŲ KOVA UŽ LYGIAS TEISES	314	Daina Paškutė
KAS TU ESI, VIEŠPATIE?	314	F. Fertin
TĖVYNĖJE	315	Gediminas Vakarīs
KALBA	320	J. Vaišnys, S.J.
KNYGOS	322	Red.
ŠYPSULIAI	323	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	324	J. Pr.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS KONKURSAS	324	Red.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš Lietuvos ir iš ekskursijos į Pietų Ameriką.
Viršelio piešinys — Giedrės Čepaitytės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July / August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

*religines ir tautinės
kultūros žurnalas*

1985 / SPALIS - OCTOBER / VOLUME XXXVI, NO. 9

DARBAS —PALAIMA

JUOZAS KRIAUCIŪNAS

Prieš svarstant darbo palaimą, reikia žinoti, kas yra darbas. Lietuvių enciklopedija sako, kad darbas plačiausia prasme yra žmogaus veikla, siekianti kurios nors gėrybės pagaminimo. Darbą galima apibūdinti ir kitaip — tai naudingo tikslo siekiąs žmogaus triūsas.

Siaura prasme darbas yra žmogaus fizinės pastangos gaminti gėrybes. Platesne prasme darbui priklauso ir protinės pastangos, nes ir jų reikia gaminant žmogaus gyvenimui reikalingas gėrybes. Dėl to yra fizinis ir protinis darbas. Bet ribos tarp jų praveisti neįmanoma, nes fizinis darbas reikalauja daugiau ar mažiau protinių pastangų, o protinis darbas dažnai surištas ir su fiziniais veiksmais.

Aukščiau minėtas darbo aptarimas yra filosofinis. Pagal tokį aptarimą visoks mankštinimasis, žaidimai, nors reikalauja ir daug fizinių bei protinių pastangų, nepriklauso prie darbo. Taip pat prie šitaip aptarto darbo nepriklauso nei gėrėjimasis ir vertinimas kitų atliktų darbų, pvz., gėrėjimasis meno kūriniais ir jų vertinimas. Bet tai neteisinga, nes žaidimai, sportas yra darbai, kaip ir aukščiau darbui priskirtos pastangos bei veikimas. Šitoks darbo supratimas yra biologinis.

Darbuotis gali tik gyvi tvariniai. Paukštis suka lizdą, peri vaikus, žmogus kasa duobę, kompiuterio pagalba skaičiuoja satelito orbitą ar savo galvoje sukuria planą romaną parašyti — tai vis biologiškai suprantamo darbo pavyzdžiai. Tačiau nukrintant meteorui ir žemėje išmušant plačios apimties duobę, prisipildančią vandens ir ten darantis ežerui, tie vyksmai nelaikomi darbu. Bet užtvankos vandens kritimas ir elektrą gaminančios mašinos sukimas yra darbai, nes jie žmogaus pajungti, ir jam atlieka darbą. Biologiškai kiekvienas gyvio, tai ir žmogaus, judėjimas ir veikimas yra darbas.

Vilniaus universiteto aula su vargonais — vertingas lietuviškojo klasicizmo paminklas.
Juozo Polio nuotr.

Darbo kilmė yra dvejopa: religinė ir biologinė. Pirmieji Aukščiausiojo sukurti žmonės buvo apgyvendinti rojuje, kur jie buvo viskuo aprūpinti ir jiems nereikėjo jokių pastangų, t.y. darbų, savo gyvybei ir gyvenimui apsaugoti ar lengvinti. Bet Adomui ir Ievai nusidėjus, jie buvo išvaryti iš rojaus ir jiems buvo pasakyta: "Sunkių darbų pelnysi... ir savo veido prakaitu valgysi duoną". Jiedu turėjo pradėti dirbti. Biologinė darbo kilmė yra pirmo atsiradusio gyvio, tai ir žmogaus, pastangos išlikti gyvam ir lengvinti savo gyvenimą bei užtikrinti savo egzistenciją palikuoniams. Visa tai vertė ir verčia žmogų (ir gyvį) judėti, galvoti, sprendimus daryti, dėti pastangų gyvenimui kenkiančius sunkumus šalinti. Plačia prasme gyvenimas yra gyvio ir žmogaus kova už būvį; o kova reikalauja darbo.

Tarp gyvio ir žmogaus kovos už būvį yra skirtumai. Žmogaus kova už būvį normuojama moralės principų, įdiegtų žmoguje Aukščiausiojo, arba bent žmogiškosios prigimties. Gyvis, kad ir darbą atlikdamas, daro tai instinktyviai, žmogus — sąmoningai. Pvz.: žmogus, pasistatęs pastogę, ją apdengia stogu, kad apsaugotų nuo oro atmainų, bet jokiame paukščiui neateina į galvą apsaugoti savo lizdą stogu.

Žmogus (ir visi gyviai) nuo jo pradžios pasaulyje vengė ir vengia darbo, ypač ilgiau užtrunkančio, daugiau jėgų, fizinių ir protinių, pareikalaujančio. Ir kai tik jis galėjo, tai darbui atlikti naudojo ir naudoja ne tik aplinkoje pasitaikančius reikmenis (buomą, dinamitą, mašiną), gamtos jėgas (vandenį, vėją) gyvulius (šunį, arklių), bet, jei gali, ir kitus žmones (vergus, žmonių ir jų grupių vadovų priverstus ar samdytus pavaldinius ir pan.).

Nuo to laiko, kai žmogui reikėjo pradėti dirbti, jis darbą pradėjo laikyti gyvenimo bausme, net prakeikimu. Bausmę sumažinti ar iš jos išsisukti ir prakeikimo išvengti, reikia išvengti darbo arba bent kuo mažiausiai dirbti. Šitą pažiūrą, kad darbas yra bausmė ir prakeikimas, pasisavino daugelis fundamentalistų, taip pat aukštesnysis luomas ir turtingesnieji. Kad stipriau dar-

bo vengimą pagrįstų, jie suranda Šventraščio posakius, kuriais Dievas žmogų prakeikė ir nubaudė darbu. Pagal juos, nedirbant darbo, ypač fizinio, išvengiama bausmės ir prakeikimo. Bet naudotis kitų darbo vaisiais jie neatsisako. Tai įrodymas, kad darbas reikalingas.

Darbas yra ne tik kiekvienam žmogui reikalingas, nes užtikrina žmogaus egzistenciją, bet yra ir palaima.

Gimęs gležnutis žmogus auga ne tik kūnu, bet judesiais. Darbu jis stiprina savo raumenis ir širdį, išplečia plaučius, įpranta maitinimo ir nereikalingų medžiagų šalinimo organus naudoti laikotarpiais, ne nuolat, kad liktų laiko džiaugtis patogumais ir gerai jaustis. Tuo pačiu jis lavina savo protą, kad spręstų apie judesių ir darbo tikslumą, kad jam sudarytų tam tikrų lengvatų, patenkintų jo norus ir didintų gyvenimo patogumus. Visa tai yra gyvenimo mokykla, kurioje žmogus mokosi visą savo gyvenimą. Bet be jos yra ir kitos, žmonių įsteigtos, mokyklos, nuo vaikų darželio ligi aukščiausių mokslo įstaigų, kuriose žmogus pasiruošia lengvinti savo ir kitų žmonių gyvenimą.

Subrendęs žmogus pats sprendžia ar vykdo kitų sprendimus, savo noru ar prievarta atlieka tam tikrus darbus, kad galėtų užtikrinti savo ir artimųjų bei palikuonių pragyvenimą. Tokiu būdu jis dirba fizinį ar protinį darbą. Jei tai daugiau protinis darbas, tai stengiasi bent dažniais laikotarpiais daryti kai ką fiziškai, pvz.: dirbti ką nors apie namus, sode ar darže, arba bent gimnastikuoti, sportuoti, mankštintis, kad kūnas nesuglebtų, kad fizinės jėgos neišsektų. O protui stiprinti jis skaito, galvoja, vertina aplinkos įvykius, palygina, krauna į atmintį savo ir kitų pasiektus patyrimus ir kuria nuo mažų dalykų ligi nepaprastų, stengiasi ir keičia aplinkos įvykius. Nenaudojamas protas taip pat nyktų, kaip ir nepakankamai naudojamas kūnas.

Žmogui senstant, jo fizinis ir protinis pajėgumas palengva mažėja, ir jis darosi mažiau pajėgus, negu būdamas pilname brandume. Bet tą pajėgumo mažėjimą jis

dažnai gali sulėtinti, jei nori ir stengiasi. Fizinį pajėgumą palaiko darbas, į kurį įskaitoma sportas, gimnastika, bėgiojimas, vaikščiojimas ir pan.; protinį pajėgumą palaiko protinis darbas (paminėtas rašinyje anksčiau). Tiesa, vyresnio amžiaus žmogus turi santaupų ir iš to jis dažnai gali gyventi be darbo, laiką leisdamas supamoje kėdėje, bet tai jam neina į sveikatą. Be darbo silpsta jo fizinės ir protinės jėgos, o nuo to menkėja visa sveikata.

Fizinis darbas stiprina ir palaiko kūno raumenų stiprumą, mažina galimybę nutukti, stiprina širdį, gyvina kraujo apytaką, padeda virškinimui ir medžiagų apykaitai kūne, nuvargina. Nuvarginimas, ypač fizinis, teikia gerą poilsį. Protinis darbas palaiko jo protines galias, trumpina laiką galvoti tik apie save, apie savo kūno ir sveikatos reikalus. Atsimintinas senovės graikų posakis: sveikame kūne, sveika dvasia (protas).

Nuolatiniai fiziniai ir protiniai darbai ugdo ir palaiko kūno ir dvasios sveikatą. Jie būtini visokio amžiaus žmonėms, taip pat ir vyresnio amžiaus, jei jie nori palaikyti geresnę sveikatą. Tiesa, darbai turėtų būti pritaikyti žmogaus pajėgumui, ne per sunkūs, kad nepakenktų sveikatai.

Visiems žinoma, kad sveikata yra žmogaus didžiausias turtas. Išugdyti, turėti ir palaikyti tą turtą yra tam tikros laimės pasiekimas, kas sudaro žmogaus gyvenimo bent dalinę palaimą.

Kad darbas yra palaima, turime Kristaus pavyzdį. Jis nuo jaunų dienų ligi subrendimo amžiaus dirbo dailidės darbą. Tuo laiku jis, kaip žmogus, žinoma, mokėsi ir gyvenimo patirties. O išėjęs skelbti Evangelijos, nors tai buvo protinis darbas, daug daug keliavo, ypač vaikščiojo, nueidamas į tolimas vietas. Jis pasirūpino saviimi, savo mokiniams, rūpinosi artimųjų ir visų žmonių gerove, net savo gyvybę atidavė už žmonių amžiną laimę.

Visas žmogaus gyvenimas, nuo gimimo ligi mirties, yra biologiškai ne tik surištas su darbu, bet ir skirtas darbui — fiziniam ir protiniam. Nuo žmogaus amžiaus, jo fi-

žinių ir protinių galių priklauso darbo apimtis. Augančiam žmogui reikia darbų, kurie pamažu ugdo jo fizines ir protines galias. Suaugęs žmogus yra pajėgus dirbti visokią darbą. Bet ir senatvė neleidžia žmogui likti be darbo, žinoma, pagal išgales. Taip jaunystė yra pasiruošimas darbui, subrendimas — našus darbas, teikias ne tik tam laikui, bet ir ateičiai gyvenimo užtikrinimą, o senatvės darbai — kad pajėgumo laiku darytų darbų pasekmėmis būtų galima ne tik pasidžiaugti pačiam, bet pradžiuginti ir kitus žmones, ypač artimuosius ir palikuonis, lengvinant jų gyvenimą. Tą palengvinimą reikia daryti ne tik materialinėmis gėrybėmis, bet ir savo dalyvavimu bei darbais, pvz.: šeimoje vaikų priežiūra, padėjimas bet kur ligoniams, žmonėms padedančių organizacijų veikloje ir pan.

Kas vengia darbo, prasikalsta trejopai: sau, žmonėms ir kūrėjui Dievui. Nusideda sau, nes neatlieka Dievo ar gamtos jam skirtų uždavinių, negamina savo gyvenimui reikalingų dalykų. Prasikalsta kitiems žmonėms, nes nedirbdamas naudojasi kitų žmonių darbu pasiektomis gėrybėmis, pats nieko neduodamas. Jis yra kitų išnaudotojas. Žmogus nedirbdamas nusideda Aukščiausiojo valiai (bei gamtai), nes nepadeda gaminti gėrybių, kurios gali padėti lengvinti visų žmonių gyvenimą, užtikrinti dabartį ir ateitį. Toks žmogus laužo įsakymą mylėti savo artimą, leisti kiek galima didesniai skaičiui žmonių žemėje pajusti gėrį ir teikti galimybę vykdyti Kūrėjo valią.

Darbas yra palaima, nes jis neša palaimą.

Iš religinės amerikiečių poezijos

Hunter Dunn

*Jis — viltis.
Gyvesnė, negu tai,
kas šnabžda pilkame
lietuje. . .
Minkštesnė, negu čiurlenimas
vandens šaligatvy. . .
Graži, kaip aliejus, — viltis;
spalvos, išsiliejusios ant vandens,
taip labai mus nustebinančios!*

Chet Corey

*Viešpatie,
sulipdyk mane i vieną.
Aš, tarytum molinio puodo
šukės;
mįslė man pačiam.
Aš, lyg archeologinis radinys;
sulaužytas per dideliu žinojimu.
Kiekvieną atkastą manęs fragmentą
apšvies savąja šviesa,
sucementuok mane
savo seilėmis.*

Bill Burke

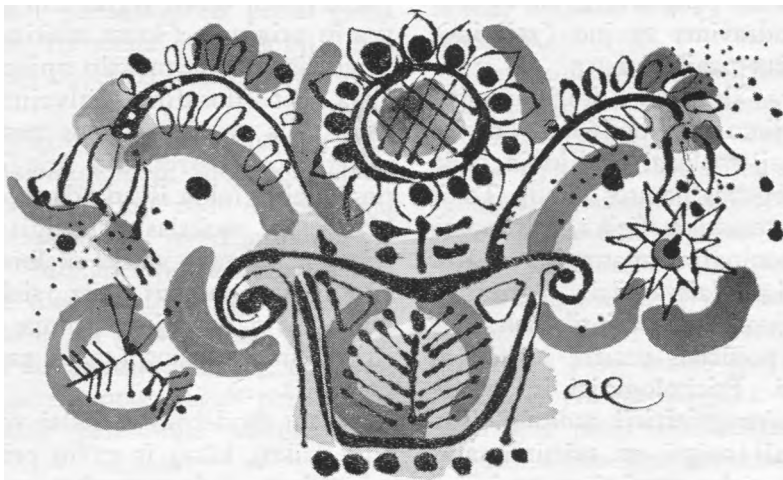
*Esu lyg stiklinis indas,
pripildytas gyvybės,
padėtas ant stiklinio stalo;
virpu nuo mažiausio judesio.
Jeigu Tavo ranka
neprilaikys,
mano gyvenimas,
pro šukes išsiliejęs,
greitai išseks.*

Louise Hajek

KROKAS
Plotkelės plonumo saulė
labai ankstyvoj prieblando.
Ir iš žemės širdies
žalias daigo smailumas
praskina sniego kepurę
ir iškelia tenai savo
mėlyną vėliavą,
pranešdamas visiems apie
pavasario atgijimą.*

*Krokas yra tokia pavasario gėlė.

Išvertė D.S.

PRIEKAIŠTAI IR ABEJONĖS

P. DAUGINTIS, S.J.

Iš žmonių, knygų, laikraščių, radijo, televizijos beveik kiekvienam tenka išgirsti įvairių priekaištų prieš Dievą, religiją, dorą, Bažnyčią, kunigus... Tie priekaištai tikinčiam žmogui sudaro nemažai įvairių sunkumų, tuo labiau, kad jie tiesiogiai ar netiesiogiai, daugiau ar mažiau daromi mokslo vardu. Žmogui, net ir mokytam, kartais yra nelengva juos atremti. Mat nelengva susigaudyti ir pastebėti gerai paruoštų žmonių ir propagandistų daromus, puikiai užmaskuotus ir tik iš dalies pagrįstus ar visai nepagrįstus priekaištus. Užtat kyla įvairūs pasaulėžiūriniai sunkumai, abejonės tikėjimu, Bažnyčia, Dievo buvimu ir t.t. Čia stengsimės kai kuriuos priekaištus išsiaiškinti ir atremti.

AR MOKSLAS NEIGIA DIEVĄ IR RELIGIJĄ?

Pirmiausia atsakysime į pagrindinį priekaištą: mokslas yra prieš religiją ir Dievą. Mokslus einantieji ir studijuojantieji žmonės dažnai atsisako Dievo ir religijos, nes mokslas nepatvirtina religijos skelbiamų dalykų. Jis griaua tokius įsitikinimus ir senoviškus prietarus.

Tiesa, kad su daugeliu studijuojančių taip atsitinka, bet taip neturėtų būti. Juk mokslas iš esmės yra nepasaulėžiūrinis. Mokslas nestoja nei prieš Dievą, nei už Dievą, nei už bendravimą su juo (religija). Tai reikia plačiau paaiškinti.

Mokslas yra žinojimas, kuris remiasi pojūčiais, stebėjimu arba patirtimi. Empiriniai arba tikslieji mokslai studijuoja daiktus, gyvus ir negyvus gamtos kūnus. Tokie mokslai yra matematika, fizika, astronomija, biologija, zoologija, anatomija... Kur gyviuose reiškiasi laisva valia, griežtieji mokslai tegali juos studijuoti tik tiek, kiek jie yra galimi pojūčiais patirti, stebėti ir eksperimentuoti. Psichologiniai ir socialiniai mokslai *nėra griežtieji mokslai*. Tad jie nieko negali neigti ar tvirtinti apie žmogaus dvasią, sielos nemirtingumą ir juo

labiau apie pojūčiais visai nepatiriamą antgamtinę būtybę — Dievą.

Bet ar mokslas neskelbia faktų, gamtos dėsnių, įstatymų, ar nesudaro mokslinių hipotezių ir teorijų? Taip, jis tai daro. Mokslinis metodas įgalina studijuojantį geriau, tobuliau pajusti, stebėti ir net eksperimentuoti su patirtiniais objektais. Įgalina juose nurodyti pasikartojimo reiškinius ir kitas savybes. Iš jų nustato tendencijas, apibendrinimus ir net gamtos įstatymus. Užtat sudaro hipotezes apie galimą kūnų ar jėgų veikimą, sudaro teorijas, jungiančias gamtos dėsnius ir hipotezes.

Mokslinis metodas naudoja *indukcija*, t.y. eina nuo paskirų patiriamų savybių bei reiškinių prie platesnio jų apibendrinimo (pvz., visi šunės yra mėšėdžiai). Jeigu kiek naudoja *dedukciją*, išvedimą, tai tik apie atskirus šios grupės individus ar jų savybes (pvz., ir naminis šuo taip pat yra mėšėdis).

Tai yra pirmoji refleksija arba abstrakcija apie patiriamuosius daiktus ar gyvių savybes (pvz., tai šunės, tai mėšėdžiai). Tačiau ši abstrakcija sąmoningai ar nesąmoningai remiasi *filosofine (todėl ir pasaulėžiūrine) prielaida*, būtent, kad ne tik studijozų patirti ar stebėti paskiri kūnai, gyviai, bet ir kiti į juos panašūs turi tokias pat savybes, veikia lygiai taip pat, nes tokia yra jų prigimtis (šunės maitinasi mėsa). Si prielaida yra ne mokslo apibendrinanti išvada, bet filosofinio galvojimo, antrosios refleksijos ar abstrakcijos pasekmė (pvz., mėšėdiškumas priklauso prie šuns prigimties). Jeigu tokia išvada dar specialiai skelbiama, tai mokslas peržengia savo ribas; taip pat kai savo vardu skelbia kai kuriuos filosofinius dalykus (pvz., sielos nemirtingumą), o ne vien juos priima, kaip būtinus išsireiškimo žodžius (pvz., gamta, būtybė, potenciala...).

Užtat modernūs mokslai vengia kalbėti apie daiktų, kūnų ir gyvių prigimtį, jų esmines ir neesmines savybes, ar kas jie yra.

Mokslai nurodo tik tai, kaip jie veikia. Jie net nenustato fizikos dėsnių ar astronomijos įstatymų. Juose ir kituose teoretiniuose moksluose tie įstatymai gauna funkcionaliųjų savybių tarp besikeičiančių veikėjų nusakymo formą (pvz., gazolino dujų kaita, pasikeitus dujų karščiui, tankumui ir tūriui automobilio motoro cilindruose).

Dėl aukščiau minėtų priežasčių daugelis mokslininkų ir jiems artimų filosofų yra sudarę **mokslų filosofiją** (philosophie of science). Ji siekia tiksliau išnagrinėti bendrus įvairių mokslų naudojamus terminus, žodžius, sąvokas, kategorijas, jų supratimą dabar ir anksčiau, šios ar kitos tautos kalba, pasinaudojant net lingvistinėmis priemonėmis. Yra susidarę keletas mokslų filosofijos srovių, pvz., lingvistinis pozityvizmas, neoempirizmas ir kt. Tebesitęsia ginčai, ar mokslų filosofiją laikyti dar mokslinė disciplina, ar jau visiškai priklausančia filosofijos sričiai.

Mokslų filosofija neprašoka patiriamosios tikrovės ribų. Ji nieko negali pasakyti apie nepatirtinę arba antgamtinę tikrovę ir Dievą. **Mokslas** studijuoja pojūčiais patiriamąją tikrovę, naudodamasis prigimtiniu protu. **Filosofija** taip pat prigimtinio protu ją studijuoja, stengdamasi abstrakčiai pažinti ir nustatyti jos daiktų, kūnų, gyvių esmę ir paskutines jų buvimo bei veikimo priežastis. **Teologija** studijuoja antgamtinę tikrovę, pažįstamą tik antgamtinio, apreikštuoju tikėjimu, panaudodama proto galią. Tad mokslas, filosofija ir teologija turi skirtingus savo objektus, sritis, metodus ir priemones.

Užtat popiežius Jonas Paulius II, pats būdamas mokslininkas ir filosofas, lankydamasis Vak. Vokietijoje 1980 m., teisingai kalbėjo susirinkusiems mokslininkams ir studentams: "Mokslas Bažnyčia aiškiai pasisakė apie tikėjimo ir proto, mokslo ir teologijos pažinimo skirtingumą. Ji pripažįsta mokslui autonomiją ir laisvę. Mokslas, yra sveikas, garantuotas, negali prieiti prie pažinimo, kuris priešintųsi tikėjimo tiesoms".

Be abejo, kartais reikia daug teologų ir

mokslininkų aiškinimosi ir bendradarbiavimo, kartais reikia turėti kantrybės ir ilgai laukti, kol tas nesipriešinimas paaiškėja. Taip, pavyzdžiui, atsitiko Galilėjaus atveju, kai ir dalis teologų, ir Galilėjus peržengė savojo pažinimo ribas, ar kai darvinizmo šalininkai, skelbdami evoliucijos teoriją, mokslo vardu neigė pasaulio sutvėrimą, Dievą ir propagavo bedievybę.

KŪRĖJĄ DIEVĄ SKELBIA MEDŽIAGINIAI KŪNAI IR GYVIAI

Dievo neigėjai daro priekaištus tikintiesiems, kam jie pripažįsta būtybę, kurios nėra. Tiek Vakarų, tiek Rytų mokslo įsitaigose, anot VI. Balkevičiaus, "dar vidurinėje mokykloje moksleiviai sužino, kad materija amžina, todėl pasaulis nėra sukurtas". Išvada — nereikia Kūrėjo Dievo, ir jo nėra. (Zr. "Jaunimo gretose", 1984 m. spalio mėn. numerio VI. Balkevičiaus straipsnį "Ar moki apginti savo pasaulėžiūrą?").

Jo straipsnyje yra nemaža klaidų ir neteisybių, išreiškiančių tiek komunistų, tiek ateistų, agnostikų ir abejojančių mintis.

Pirmiausia Balkevičius ir kiti klysta ir neteisingai skelbia, kad "materija amžina... amžinumas egzistuoja per laikinumą, visa materija per atskirus daiktus ir objektus". Čia jis nesąmoningai ar tyčia neatskiria, kad vieni objektai (daiktai, kūnai, gyviai) egzistuoja **konkrečioje tikrovėje**, o kiti yra tik žmogaus galvoje (mėsėdiškumas, kietumas, muzika, erdvė) arba tik **pažinimo plotmėje**.

Per pojūčius turime peilio, stalo, kėdės vaidinius ir iš jų susidarome daikto sąvoką; panašiai ir kūno, gyvio. Tai **pirmo laipsnio abstrakcija**. Čia abstrakčių sąvokų objektai egzistuoja paskirai konkrečioje tikrovėje: stalas — šis daiktas; šuo — šis gyvis, akmuo — šis kūnas.

Daiktai, kūnai, gyviai arba šie objektai yra apčiuopiami, turi kietumą, atsparumą, tūrį; arba kaip esame įpratę sakyti vienu žodžiu — yra medžiagiški. Taigi refleksuodami apie juos, atitraukdami nuo jų ypatinguosius bruožus, suvokiame jiems bendrą savybę — medžiagiškumą. Taip susida-

rome *medžiagiškumo* sąvoką. Tai *antro laipsnio abstrakcija*. Konkrečioje tikrovėje neegzistuoja toks objektas "medžiagiškumas". Jis yra tik žmogiškojo žinojimo arba pažinimo plotmėje, yra tik mintis.

Dar toliau galvodami apie medžiagiškus objektus, apie jų "medžiagiškumą", suvokiame, kad jie visi yra medžiaga arba, naudojant tarptautinį lotynų kalbos terminą, — *materija*. Tad sąvoka *materija* yra *trečio laipsnio abstrakcija*. Nėra tokio konkretaus daikto, ar kūno, ar gyvio "materija", ir konkrečioje tikrovėje neegzistuoja toks paskiras objektas "materija". Materija yra tik mūsų pažinime, "egzistuoja" tik pažinimo, o ne konkrečios tikrovės plotmėje.

Užtat pilna žodžio prasme negalima sakyti, kad "materija egzistuoja, ar materija egzistuoja per atskirus daiktus ar objektus". Tai būtų materijos egzistavimo sulyginimas su stalo, akmens ar šuns buvimu; su daikto, kūno ar gyvio egzistavimu. O tai kaip tik Balkevičius ir kiti į jį panašūs nori klaidinančiai įpiršti ir apgaulingai tvirtinti nedaug filosofiskai išsilavinusiam skaitytojui.

Tas pats dalykas yra su jo ir kitų tvirtinimu, kad "materija yra amžina, todėl pasaulis nėra sukurtas". Kaip matėme, tikra prasme materija neegzistuoja. Ji tik yra pažįstancio žmogaus suvokime arba pažinimo plotmėje. Tad ji neegzistuoja nei per kitus daiktus ar objektus; tad ji neegzistuoja nei *laikini* (kaip paskiri daiktai, kūnai), nei *amžinai*. Nors tiesa, kad laikinumas gali būti suvoktas tik amžinumo atžvilgiu, bet konkrečios tikrovės plotmėje nei laikinumas, nei amžinumas neegzistuoja. Tikrovės plotmėje tik egzistuoja laikini daiktai, kūnai, gyviai, bet neegzistuoja tokios abstrakcijos — arba, kaip Balkevičius rašo, "bendrystė, visuotinybė" — kaip materija, laikinumas, amžinybė.

Ta pati klaida kartojasi ir kituose Balkevičiaus tvirtinimuose: "Prielaida, kad kiekvienas daiktas turi savo priežastį, yra teisinga. Tačiau išvada, kad ir visas pasaulis turi turėti savo priežastį, nors yra logiš-

ka, tačiau neteisinga. Pasaulis — juk ne daiktas. Daiktas — atskirybė, o pasaulis — bendrybė... Jeigu atskiri daiktai turi savo priežastį ir yra laikini, tai visa materija, kaip visuotinybė, yra amžina ir negali turėti jokios priežasties".

Kaip jau anksčiau svarstėme, materija konkrečios tikrovės plotmėje nei egzistuoja, nei ji laikina, nei amžina, nei egzistuoja per kitus daiktus. Todėl negali būti kalbos apie tariamo jos "egzistavimo" priežastį ar "egzistavimą" be priežasties! Materija juk yra tik pažinimo plotmėje. Jos priežastis gali būti tik suvokiantis, abstrahuojantis, pažįstantis žmogus.

Tas pat pasakytina ir apie pasaulį. Juk, anot paties Balkevičiaus, "pasaulis — ne daiktas; daiktas — atskirybė, o pasaulis — bendrybė" arba abstrakcija (III laipsnio). Konkrečioje tikrovėje neegzistuoja toks paskiras objektas "pasaulis". Tad ir pasaulis tikra žodžio prasme neegzistuoja; tad neegzistuoja nei laikinai, nei amžinai. Užtat negali būti prasmingos kalbos apie jo egzistavimo priežastį. Pasaulis, kaip abstrakcija, yra taip pat tik pažinimo plotmėje.

Žinoma, jei žodžiu "pasaulis" suprantami visi egzistuojantieji daiktai, kūnai, gyviai su savo įvairiomis formomis, jėgomis, energija bei atstumu vienas nuo kito, tai šis konkretus pasaulis tikrai egzistuoja; lygiai taip, kaip konkrečiai egzistuoja "gyvuliai", imami vietoj karvės, arklio, dramblio, avies ir t.t.

Dar norima įpiršti kita tariamai amžino, be pradžios ir pabaigos, pasaulio egzistavimo racija: "Fizikos mokslas yra nustatęs, kad bendras medžiagos ir energijos kiekis gamtoje nesikeičia, kad joks daiktas ar procesas neatsiranda iš nieko ir nepavirsta nieku; kad materijos ir energijos formos tik gali pereiti į viena kitą. Šio mokslo atskleisti dėsningumai akivaizdžiai liudija materialaus pasaulio amžinumą; kartu parodo, kad religijos tvirtinimai apie pasaulio pradžią ar pabaigą yra nepagrįsti".

Tačiau vis tiek lieka atsakyti į klausimą, kas yra galutinė priežastis, kad tie daiktai.

kūnai, elektronai egzistuoja, kad jie būna ir veikia tokiomis materialinėmis energijos formomis ir pereina iš vienos į kitą. Vis tiek tie daiktai turi turėti savo buvimo, veikimo ir keitimosi priežastį. Jie tai gavo iš *kito*, iš galutinės priežasties, ir gavo, *kada nors*, tad turi pradžią, yra laikini; jie gali turėti ir pabaigą, tai priežasčiai nustojus palaikyti juos buvime ir veikime; sakytume, šiek tiek panašiai, kaip, atėmus elektros srovę, pasibaigia šviesos, motorų ir aparatu veikimas; pūva šaldytuvuose daržovės, mėsa...

Po šių svarstymų atpuola ir ateistų klausimas, ir bedievių priekaištas: "O iš kur atsirado Dievas? Ir jeigu Dievas gali egzistuoti be priežasties, kodėl be priežasties negali egzistuoti materija?!"

Jau anksčiau minėjome, kad materija konkrečioje tikrovėje tikrąja žodžio prasme neegzistuoja, o tik yra žmogaus galvojimo terminas. Tad nėra ko kalbėti apie materijos egzistavimą be priežasties.

O Dievas egzistuoja ir gali egzistuoti be priežasties. Filosofškai (ne moksliškai ar teologiškai) kalbant, čia Dievas yra suprantamas kaip galutinė, konkreti priežastis, kaip gyvenanti priežastis, kurios dėka egzistuoja laikini daiktai, kūnai, gyviai.

Kadangi ši galutinė priežastis savo buvimo negauna iš kito, iš kitos būties, tai ši būtybė ją turi pati savyje, t.y. *būtis savyje*.

Be to, tie daiktai, kūnai, atomai, gyviai ir jų tarpusavio santykiai yra tokie sudėtingi, nuostabūs, tikslingi, tai ir jų galutinė egzistuojanti priežastis turi būti *labai protinga būtybė*.

Trumpai viską susumuojant, galima pasakyti, kad konkrečioje tikrovėje egzistuoja sudėtingi daiktai, tikslingi kūnai, nuostabūs gyviai, kurie neturi patys savyje tokio nuostabaus savo buvimo ir tikslingo veikimo priežasties; tad turi egzistuoti tokia priežastis, protinga būtybė, kurią paprastai vadiname Dievu, Kūrėju. Taigi, vaizdingiau sakant, Kūrėją Dievą skelbia medžiaginiai kūnai ir gyviai. Kadangi ši Būtybė yra visai skirtinga nuo visų kitų būtybių, tai ji nėra žmogaus pojūčiais patiria-

ma, nėra patirtinė būtybė; ji yra peržengusi mūsų patirtį, yra *transcendentinė būtybė*. Ji yra virš visų gamtinių būtybių — antgamtinė būtybė, Dievas.

Užtat konkrečiai, asmeniškai Dievą pažinti tegalima *antgamtinio pažinimu*, t.y. pačiam Dievui save apreiškiant ir įgalinant žmogų tikėjimu priimti tą apsireiškimą. Tokių Dievo apsireiškimų ir apreikštų dalykų protiniai svarstymai vadinami *teologija*. O mokslas remiasi pojūčių patyrimais ir tyrinėja patirtinę tikrovę. Tad apie pojūčiais nepatiriamą antgamtinę tikrovę, Dievą, antgamtinius arba religinius dalykus mokslas negali nieko pasakyti — nei jų patvirtinti, nei jų neigti.

TEOLOGINIAI MĄSTYMAI

VYTAUTAS BAGDANA VIČIUS

29. PAŽINIMAS, NE REGĖJIMAS

"... mums jį apreiškė".

Skaitydami šį sakinį, lauktume kitokios jo pabaigos. Pradžioje jo autorius pareiškia, kad Dievo niekas nėra matęs, paskui jis pasako, kad viengimis Sūnus yra jo prieglobstyje, taigi labai arti jo, dėl to lauktume, kad sakinio pabaigoje būtų pasakyta, jog Sūnus mums jį parodė. Tačiau sakinio pabaigoje nekalbama apie Dievo parodymą, o tik apie apreiškimą, t.y. tik apie žinių suteikimą. Dėl ko toks nelauktas susilaikymas?

Juk Dievo Žodis yra šviesa. Tai yra tikroji šviesa, kuri apšviečia kiekvieną žmogų, ateinantį į šį pasaulį. Pasaulis per ją yra padarytas. Jeigu iki šiol pasaulis jos nepažino, jeigu dabar ta šviesa ateina į pasaulį, pas savuosius, ir padaro, kad tie savieji būtų gimę ne iš kūno ar vyro valios, bet iš Dievo, tai kodėl ta šviesa neparodo Dievo?

Ne be reikalo apaštalas Pilypas prašė Jėzaus, sakydamas: "Parodyk mums Tėvą, ir mums bus gana". Bet Jėzus Pilypui Tėvo neparodė. Vietoj to jis parodė save, sakydamas: "Kas mato mane, mato mano Tėvą". Šiame Jėzaus pasikalbėjime su Pilypu, žinoma, pirmiausia aiškėja Jėzaus prigimties ta-

patumas su Tėvu. Tačiau čia aiškėja ir tai, kad Tėvas yra parodomas žmonėms ne kitaip, kaip žmogiškoje Kristaus išvaizdoje.

Šis priėjimo būdas prie Tėvo nurodo kelią mūsų mistiniam ir kontempliatyviniam gyvenimui. Ir mes, kaip Pilypas, norėtume matyti Tėvą. Mes, panašiai kaip Kristus, turime Tėvą ir Dvasią, gyvenančius mumyse ir net tam tikra prasme mumyse veikiančius. Tačiau kai mes norime regėjimo, tai išgirstame tą patį atsakymą, kurį išgirdo Pilypas: kas mato Kristų (arba, sakytume, savo artimą), tas mato Tėvą.

Kodėl yra tokia disharmonija tarp buvimo ir tarp regėjimo? Kodėl mes Dievo neregime, nors jis yra mumyse? Atsakymą galima rasti kad ir Sartre filosofijoje, kuri labai pabrėžia, kad žmogus ir save menkai tepažįsta (Being and Nothingness, 304-307 psl.). Panašiai galima sakyti ir apie mūsų dvasią. Dažnai mes nežinome, kaip Kristus sako, kokios esame dvasios. Reikia nemažų studijų, kad save ištirtume ir nustatytume, kokioje dvasinėje konsteliacijoje stovime. Daugumas net mokytų žmonių niekada tuo nesirūpina. Dėl to visada yra aktualus Sokrato iškeltas uždavinys: pažink pats save!

Jeigu tik refleksijos keliu galima save pažinti, tai nėra ko stebėtis, kad ne tiesioginiu regėjimu, bet tik atskirų pažinimų derinimu galime pažinti Dievą. Net po to, kai esame paskelbti Dievo vaikais, apaštalo ranka yra tarsi sulaikoma, kad neparašytų Sv. Rašte, jog Jėzus mums parodė Tėvą. Jam buvo leista parašyti tik tai, kad Jėzus jį apreiškė, suteikė apie jį žinių.

Iškeldami pažinimą vietoj regėjimo dvasiniame gyvenime, mes neneigiame dviejų dalykų. Visų pirma mes nesvarstome pažinimo mokslo ir nė kiek nesipriešiname minčiai, kad žmogus gali pažinti dalykus tam tikru savo dvasios apšvietimu ir kad įrodinėjimai, dedukcijos ir refleksijos yra tik tolimesnis pažinimo proceso vyksmas. Taip pat mes neneigiame galimybės, kad Dievas betarpiškai gali kai ką leisti žmogui pažinti iš gamtinių ir antgamtinių dalykų. Tad neneigiame privataus apreiškimo galimybės. Tačiau norime pasakyti, kad ir pri-

vatus apreiškimai neparodo žmogui Dievo tokio, koks jis iš tikrųjų yra. Jis jį parodo tik pasinaudodamas žmogiškomis susižinojimo priemonėmis.

Šį mąstymą galime baigti T.S. Eliot posmu, kuris jį įdeda į Julijos lūpas, besimeldžiančios už moterį, pasirinkusią vienuolinį gyvenimą: "Saugok ją nuo balsų, saugok ją nuo vizijų, saugok ją nuo triukšmo, saugok ją tyloje" (The Cocktail Party, 150 psl.).

30. NEIŠAIŠKINAMAS ŽMOGUS

"Toks buvo Jono liudijimas, kai žydaiz iš Jeruzalės atsiuntė pas jį kunigų ir levitų paklausti: 'Kas tu esi?'"

Dažnai žmogui yra keliamas klausimas: kas tu esi? Kartais mes patys sau šitą klausimą iškeliame, norėdami sužinoti, kokia yra mūsų gyvenimo prasmė. Ką reiškia šis mano maišymasis po pasaulį? Kai reikia rasti atsakymą į šį klausimą, tai juo labiau į jį gilinamės, tuo mažiau turinio randame savyje, kuriuo mes galėtume remti visą savo egzistenciją. Atskiri mūsų nusiteikimai ir pasireiškimai ar tikslai, kai į juos atidžiau įsižiūrime, pasirodo, jeigu ir nenuodėmingi ir netušti, tai bent jokių būdu ne tokie pilnaprasmiai, ant kurių galėtų rymoti atsakymas į klausimą: kas tu esi?

Dėl tos priežasties, ir tik ta prasme, yra teisingas egzistencialisto Sartre pasisakymas apie save, kaip apie atsitiktinę būtybę: "Aš nesu savo buvimo pagrindas" (ten pat, 308 psl.). Tai teisingas prisipažinimas. Jis yra neigiamas, tai tiesa, bet ir neigiamas atsakymas gali būti teisingas. Kaip mes toliau pamatysime, ir Jono Krikštytojo prisipažinimas taip pat buvo neigiamas: "Aš nesu nei pranašas, nei Kristus, nei Elisas".

Tačiau ši buvimo tuštuma, esanti mumyse pačiuose, šaukiasi savo prasmės. Mūsų egzistencija, pasak Sartre, šaukiasi ko nors didesnio. "Buvimas sau pačiam (t.y. kūnas) be paliovos žengia iš tos atsitiktinybės savo paties galimybių kryptimi, bet savyje pačiame jis susitinka tik su *nieku*, kuris turi būti. Tačiau šis (žmogaus) faktiškumas nesiliauja ieškojęs savęs, ir pats

faktiškumas verčia mane suprasti save, kaip visiškai atsakingą už savo buvimą ir kartu kaip visiškai nepateisinamą" (t. p., 309 psl.).

Žinoma, šis Sartre samprotavimas gero- kai primena marksizmą. Pirmiausia į mark- sizmą jis panašus tuo, kad žmogų visiškai ištuština ir paneria tik atsitiktinybėse, san- tykiuose ir galimybėse. "Egzistuoti ir būti situacijose yra vienas ir tas pats dalykas" (t.p., 309psl.). Tai yra netoli Lenino moks- lo, kuris individą laiko visiškai izoliuotu padaru. Žmogus tuo būdu pasidaro visiškai nepateisinamas. Marksistinė sociologija iš to yra padariusi praktiškas išvadas. Ji su individualiu žmogumi daug nesiskaito. Antra vertus, Sartre stengiasi atsverti savo tuštumos mokslą individualistiniu principu, sakančiu, kad žmogus kuria pasaulį ir sis- temą, kurių dalimi yra jis pats.

Sartre mokslas gali būti mums nau- dingas, jeigu į jį žiūrime ne kaip į galutinį atsakymą, klausiant, kas yra žmogus, bet kaip į teologijos įvadą. Sartre mano, kad žmogus yra visiškai nepateisinamas, kol jis nėra atsirėmęs į Dievą. Tada jis yra tik ap- raiška be pagrindo. Jis yra nepateisinamas. Tačiau jis yra būtybė, ieškanti savo pras- mės. Jeigu jis yra tik būtybė, paskendusi at- sitiktinumuose, t.y. kūniškose apraiškose, tai, kai nori išeiti iš tų atsitiktinųjų, ran- da tik *nieką*.

Klausimas, kas yra žmogus, Jonui evan- gelistui, matyt, buvo aktualus. Jis jį gražiai atidengia, aprašydamas aklai gimusio pa- gydymą. Jėzaus klausėjai, tartum kokie eg- zistencialistai, kėlė klausimą, galvodami apie žmogaus nevertumą: "Kas nusidėjo — šis ar jo gimdytojai, kad jis gimė aklas?" Jėzus, į tai atsakydamas, paneigė jų klausi- mo pagrindą ir drauge iškėlė žmogaus prasmę: "Nei šis nenusidėjo, nei jo gimdy- tojai, bet kad pasireikštų jame Dievo dar- bai". Vadinasi, Dievo garbės pasireiškimas žmoguje duoda jam prasmę ir išlaisvina iš tos tuštumos, į kurią žmogus patenka, ieš- kodamas atsakymo į klausimą — kas aš esu. Kristaus pasakymas, kad žmogus yra Dievo galių pasireiškimas, galioja ne tik aklajam,

Šv. Mikalojaus bažnyčia. Tai vienintelė lietuvių bažnyčia Vilniuje, kurioje pamaldos būna tik lietu- viškai, o kitose — ir lietuviškai, ir lenkiškai.

bet ir kiekvienam žmogui. Jis galioja ne tik kaip proga stebuklui, bet ir kaip natūraliai veikiantis savaimingas veiksnys žmonijoje Dievo garbei paliudyti.

31. MELO GRĖSMĖ RELIGIJAI

"Jis prisipažino nesigindamas. Jis prisi- pažino: 'Aš nesu Mesijas!'"

Pagrindinis liudytojo bruožas yra tas, kad jis nebūtų melagis, kad jis būtų teisin- gas žmogus. Nusikalsti teisingumui yra

daug progų, kalbant apie save. Dėl to liudytojas, kuris teisingai kalba apie save, yra patikimesnis liudytojas už tą, kuris apie save teisingai nekalba, kuris savęs teisingai nepristato. Jonas Krikštytojas, didysis Jėzaus liudytojas, save pristato teisingai.

Matyt, visuomenėje buvo susidariusi pažiūra, kad Jonas Krikštytojas yra Mesijas. Jei tokios pažiūros nebūtų buvę, Jeruzalės vadovaujančių sluoksnių delegacija nebūtų buvusi pasiūstą pas Joną paklausti, ar jis esąs Mesijas. Matyt, Mesijo laukimas tais laikais buvo toks gyvas, kad buvo juo įtarinėjamas pasirodęs kiekvienas ryškesnis asmuo. Be abejo, Jonui buvo reali pagunda pasisakyti, kad jis esąs Mesijas ar bent tautai skirtas mokytojas, ypač dėl to, kad jo skelbiamas dorinis mokslas buvo teisingas. Šios pagundos keliu nuėjo 19-to šimtmečio moralistai, skelbdami, kad dora yra nepriklausoma nuo religijos ir kad užtenka jų aiškinimo klausyti. Dorovė pati savo vertybe gali išgelbėti žmoniją, ypač kad tikėjimo tiesos esančios neaiškios; krikščioniškos bažnyčios esančios suskilusios. Dėl to yra geriau eiti realistinio dorinio susitvarkymo keliu. Religinės pažiūros Jono Krikštytojo laikais taip pat buvo suskilusios. Buvo labai ryškus skirtumas tarp sadukiejų ir fariziejų, kurių pirmieji skelbė dorą mokslą, bet netikėjo mirusiųjų prisikėlimu. Jonas Krikštytojas aiškiai pasisakė, kad jis nėra Mesijas. Tuo jis parodė, kad ir jis laukia Mesijo.

Kaip yra su mūsų teisingumo dvasia? Ar mes visada atsispiriame pagundai, kai mums priskiriami neturimi titulai? Ar mes nesidangstome svetimais kailiais, suvilioti idėjos patraukliai atrodyti, bet atrodyti ne tokiais, kokie esame. Ar mes, pamokslininkai, nesame suvilioti 19-to šimtmečio moralizmo ir nemanome, kad užtenka žmones išbarti už nedorybes, ar kad užtenka girti dorybes, ir to žmogaus gyvenimui užteks?

Kai mąstome apie teisingą savęs pristatymą, skelbdami tikėjimą, verta įsidėmėti, ką O. V. Milašius yra pasakęs. Jo nuomone, melas ir bedievytė yra to paties pobūdžio reiškiniai. Melas jam yra "naivus ir

juokingas žudikas, kvailas meilės šventenybių profanuotojas. Tarp proto ir jausmo jis kasa neperžengiamą prarają..." Prieš Adomo melą žmogus nežinojo kito pasaulio, o tik malonės ir harmonijos pasaulį. Jis, pilnas pasitikėjimo, gyveno gamtoje, kur viešpatavo grožis.

Pirmasis žmogus viešpatavo gamtai, būdamas jos draugas ir patikėtinis, Adomo įžvalgumu ir Orfėjaus žavėjimu. Jo nelaimė buvo ne gyvybės vaisiaus valgymas, bet atsisakymas jį valgyti Meilės akivaizdoje šventojo pažinimu ir pasitenkinimu. Apšvaigęs nuo savo išdidumo ir jėgos, jis surado pirmąjį *ne*, kai tuo tarpu viskas buvo *taip*, kai aplink jį nebuvo nieko kito, kaip teigimas. Ir, užuot bėgęs į Tėvo šauksmą, jis pasislėpė laukinėse žolėse, murmdamas savo širdyje: "Ko jis iš manęs nori? Ką jis gali dar man pasakyti? Ar aš nesu patyręs amžinybės momento? Ar aš nesu žmogus? Ar aš neturiu būties sąmonės? Ar gi pagaliau man trūksta tikrumo, kad aš esu Meilė?"

Apigailėtinas pirmojo melo padarinys buvo tas, kad nedėkingai ir žiauriai pradėjome spręsti apie gamtą, kai tuo tarpu iš mūsų vidaus einanti projekcija, kuri yra vien jausmas, iki šiai dienai vaizduoja ją užburiančią, pilną jėgos ir malonės. Tai atsitiko dėl to, kad žmogus sprendė apie dalykus, esančius natūralioje srityje, klaidingai suprasdamas gerį ir blogį.

DIEVO VAIKAI

CHIARA LUBICH

"Visi, kurie vadovaujasi Dievo Dvasia, yra Dievo vaikai" (Rom 8,14).

Tie žodžiai yra paimti iš šv. Pauliaus laiško ilgesnio skyriaus, kuriame jis kalba apie Šventąją Dvasią, kaip prisikėlusio Kristaus dovaną, nurodydamas, kokią didelį transformavimą vykdo krikščionyse Šventoji Dvasia. Krikščionys yra būdingi tuo, kad Šventoji Dvasia, juose veikdama, daro juos Dievo vaikais, Jėzaus broliais ir seserimis,

teikdama jiems galių gyventi pagal tą labai aukštą pašaukimą, kuris jiems duodamas. Tie apaštalo žodžiai kreipia mūsų dėmesį į tą svarbiausią rolę, kurią Šventoji Dvasia turi Bažnyčioje ir kiekvieno mūsų gyvenime.

Šventoji Dvasia yra Bažnyčios siela; ji duoda jai gyvybę ir vaisingą dvasinį gyvastingumą. Jei mes bandytume veikti be jos, mūsų gyvenimas nebūtų krikščioniškas. Iš tikrųjų, jungdama mus su Jėzumi, ji vienią ir mus visus į vieną Dievo vaikų šeimą.

Šventoji Dvasia veikia mumyse įvairiais būdais — ji keičia mūsų galvoseną ir mūsų širdį; ji padeda mums suprasti ir branginti Jėzaus žodžius. Ji yra šviesos, ramybės, džiaugsmo ir vidinės laisvės šaltinis.

Čia svarstomi šv. Pauliaus žodžiai pabrėžia tą ypatingą poveikį, kurį Šventoji Dvasia atneša. Jis saugo mus nuo nenusaikų troškimų, kurie veda į nuodėmę, ir nuo pasauliškos galvosenos. Mes esame vedami Jėzaus meilės ir šviesos keliu. Iš tikrųjų tik Šventosios Dvasios dėka mes tampame tikrais Jėzaus mokiniais.

Taigi visai aišku, jog Šventoji Dvasia nori, kad į jos veiksmą atsilieptumėm, leisdami jai mums vadovauti. Ji negali tapti mūsų gyvenimo vidine veikimo jėga, kaip ji to nori, jei nepaliekame savo viduje jai vietos. Ji bendrauja su geros valios žmonėmis, kurie jos malones priima. Mes tą gerą valią galime parodyti, tvirtai pasiryždami gyventi pagal mūsų krikščioniškąjį pašaukimą.

Tai rašydamas, šv. Paulius pirmiausia turėjo galvoj kai kuriuos įpareigojimus, kurių krikščionio vardas reikalauja: savęs atsižadėjimo kovoje su savimyla, visose ir įvairiose jos apraiškose, kaip puikybės, prisirišimo prie pinigų, nežaboto malonumų ieškojimo ir t.t.

Stengdamiesi taip daryti, turime kreipti visą dėmesį ne tiek į pačius nesuvaldomus polinkius, norėdami juos išrauti su šaknimis ir turėdami viltį tai pasiekti vien savo jėgomis, kiek į tų polinkių siūlymus, griežtai ir tvirtai juos atmesdami.

Kiek krikščionys savęs atsižada, tiek Šventoji Dvasia juose veikia. Kaip tad mes galime pagal tuos svarstomus žodžius gyventi? Mes turime įsisąmoninti, kad Šventoji Dvasia gyvena mumyse. Juk ji yra tas neapsakomas turtas, kurio neįvertiname, kaip turėtume vertinti. Užtai tas turtas mumyse tūno nenaudojamas.

Kad būtumėm geriau pasiruošę sekti ir klausyti jos balso mumyse, turime sakyti *ne* viskam, kas yra prieš Dievo valią ir visame sakyti *taip*, kame yra jo valia: *ne* — pagundoms, su tvirtu ir griežtu jų siūlymo atmetimu; *taip* — uždaviniui, kurį Dievas mums patikėjo; *taip* — mylint kiekvieną artimą, kurį tik sutinkame; *taip* — visoms sunkenybėms ir bandymams, kurie mus ištinka...

Jei mes taip darysime, Šventoji Dvasia mums vadovaus, duodama mūsų krikščioniškam gyvenimui autentišką skonį, gyvumą, uolumą, giedrumą. Tada žmonės aplink mus supras, kad esame ne tik žemiškų šeimų vaikai, bet ir Dievo sūnūs bei dukters.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

TIKINČIO ATEISTO MALDA

Mano Dieve, kodėl Tu nesi?

Kur Tu esi, kur nelabasis Tave nunešė?

Būk, sakau Tau!

Kaip sunku gyventi čia be Tavęs!

Jei visa matyti yra per daug sunku,

Matyk bent kai ką, bent šimtąją dalį to, kas vyksta.

Būk, Viešpatie, bent tam.

Be to, kuris viską mato, aš jau nebegaliu gyventi.

Dėl to aš dejuoju ir šaukiu, plėšydamas sau krūtinę:

Tėve! Būk, maldauju, reikalauju, kartoju ir raitausi:

Būk, Tėve, būk!

Ne, ne reikalauju — šaukiu:

Būk!

Alexander Zinovjev

BAŽNYČIOS PAŽIŪRA Į APSIREIŠKIMUS IR APREIŠKIMUS

JUOZAS VAIŠNORA, M.I.C.

Jau keleri metai, kai mažas Jugoslavijos bažnytkaimis Medžugorje yra pasaulio dėmesio centre, kur, kaip sakoma, vyksta nuolatinis Marijos keliams vaikams apsireiškimas, tiems vaikams Marijos patikėtos paslaptys (iš viso net 8!). Šis faktas, tikras ar netikras, patraukė milijonus maldininkų iš viso pasaulio (kelionių biurai įtraukia į kelionės planą ir Medžugorje) bet drauge sukėlė skaudų ginčą tarp Medžugorje parapiją valdančių pranciškonų ir vietos vyskupo, Vietos vyskupas nepritaria visam tam įvykiui, jis yra sudaręs iš įvairių mokslo sričių specialistų pasauliečių ir dvasiškių komisiją faktui ištirti. Kol komisija nepadarys savo sprendimo, vyskupas apsireiškimų fakto netvirtina.

Buvo laukiamas Tikėjimo Mokslo kongregacijos žodis. O jis buvo toks: Italijos vyskupai gavo įspėjimą neleisti organizuotu maldininku kelionių į Medžugorje, neskelbti laikraščiuose apie įvykius Medžugorje. Anksčiau tai padarė Jugoslavijos episkopatas. Tokį Bažnyčios vadovybės atsargumą aiškina Tikėjimo Mokslo kongregacijos prefektas kard. Ratzingeris:

"Šioje srityje, labiau negu kitur, reikalingas kantrumas ir atsargumas, kas sudaro šios Kongregacijos darbų pagrindą. Joks naujas apreiškimas nėra būtinas ir reikalingas tikėjimui. Apreiškimas baigėsi su Jėzumi Kristumi, Jis pats yra Apreiškimas. Tačiau negalime uždrausti, kad Dievas neprabiltų ir mūsų laikais per paprastus asmenis ir ner nepaprastus ženklus, kurie pasmerkia dominuojančias kultūras (racionalizmą ir pozityvizmą) ir jų nepakankumą. Apsireiškimai, kuriuos Bažnyčia oficialiai pripažino ir aprobavo — ypač Lourdes ir Fatima — turi savo vietą pastarųjų laikų Bažnyčios gyvenime. Tarp kita, jie rodo, kad Apreiškimas, nors yra vienas, baigtas ir neviršijamas, nėra dalykas miręs, bet gyvas ir

gyvastingas. Be Medžugorje, pastaruoju laiku Marijos apsireiškimai pasaulyje gausėja. Net ir Afrikoje bei kituose žemynuose girdisi panašių apsireiškimų balsai.

Vienas iš Bažnyčios vartojamų kriterijų — atskirti tikrą ar tariamą apsireiškimą, jo "antgamtiškumą" nuo jo dvasinių vaisių. Senovės krikščionys maldininkai vyko iš toli į šventas vietas, ką modernioji kritika tik pašiepia, naudodama savo "mokslinę tiesą". Yra nenuneigiamas faktas, kad maldingos kelionės yra vaisingos, naudingos, svarbios krikščionių gyvenimui. Taigi problemos esmė yra ne moderniosios hiperkritikos žodis, o tik įvertinimas religinio gyvenimo vitališkumo ir tikrumo, kuris pasireiškia kaip tik tose vietose" (Rapporto sulla fede, Milano 1985, 112-113 p.).

Trumpai paminėję išgarsėjusį Medžugorje faktą, dabar susipažinkime koks yra Bažnyčios požiūris į apsireiškimus ir apreiškimus.

Pagal Bažnyčios mokslą, apsireiškimai yra galimi. Apie juos skaitome Šv. Rašte. Vien tik iš Naujojo Testamento yra žinomi angelo apsireiškimai Zakarijui, Marijai, Betliejaus piemenims, moterims prie Jėzaus tuščio kapo, Romos kariuomenės šimtininkui Kornelijui. Matas evangelistas mini mirusiųjų apsireiškimus po Jėzaus mirties ant kryžiaus. Pagaliau ir paties prisikėlusio Atpirkėjo apsireiškimas apaštalams ir mokiniais.

Kai kalbama apie Marijos ar šventųjų apsireiškimus, Bažnyčia tiria jų autentiškumą ir apreiškimų turinį. Tai ištirti Bažnyčia pasilieka sau teisę. Laterano Bažnyčios visuotinis Susirinkimas 1516 m. nutarė, jog yra reikalingas Šv. Sosto patvirtinimas, kad būtų galima skelbti apsireiškimus antgamtiniais. Rimtam reikalui esant, toji teisė pavedama vietos vyskupui, kuris savo spren-

dimą turi padaryti, pasiremdamas specialistų žodžiu.

Netrukus po Tridento Bažnyčios visuotinio susirinkimo 1563 m., iškilo vad. stebuklingų paveikslų klausimas. Ir čia reikalas buvo rezervuotas vietos vyskupams su ekspertais. O abejotinais atvejais — krašto vyskupams ir jų metropolitui. Praktikoje šios direktyvos daugiausiai buvo vykdomos vietos vyskupų. Tik retais atvejais galutinį sprendimą darė Šv. Sostas, ypač S. Officii kongregacija, šiandien vadinama Tikėjimo Mokslo kongregacija. Buvo atvejų, kada vietos vyskupo sprendimas buvo apeliuotas į popiežių.

Vyskupas ir jo sudaryta ekspertų komisija turi ištirti istorinį įvykio tikrumą. Be to, imti dėmesin regėtojų asmenybę ir apreiškusių dalykų turinį, formą ir tikslą. Laikantis tokių normų, taip pat įvairių mokslo sričių ekspertų nuomonės, ne visuomet pavyksta su visišku tikrumu išvengti apgaulės ir klaidos. Svarbiausias kriterijus yra stebuklai, kurie vyksta lygiagrečiai su apsi-
reiškimais. Bet ir stebuklų tikrumas turi būti patikrintas ekspertų. Stebuklai, kurių tikrumą Bažnyčia pripažįsta, ne visuomet surišti su apsi-
reiškimais ir regėjimais.

Kada Bažnyčia aprobuoja kurį nors apsi-
reiškimą, tai reiškia, kad *galima*, bet ne *privaloma* apsi-
reiškimą tikėti. Bažnyčia, aprobuodama apsi-
reiškimus, jų *nedogmatizuoja*, palikdama tikintiesiems laisvę tikėti ar netikėti. Bažnyčia tik konstatuoja faktą, kad apsi-
reiškimas ir apreiškimas yra tikras ir jame nėra nieko prieš tikėjimą ar doro-
vę, kad tai yra antgamtinės priežasties ženklas:

Kartais po tokio teigiamo Bažnyčios sprendimo leidžiama apsi-
reiškimo vietoje pastatyti koplyčią, bažnyčią, lankyti tą vietą maldininkams. Reikia žinoti, kad Bažnyčia, aprobuodama kurį nors apsi-
reiškimą, negarantuoja, kad visi regėtojų žodžiai yra autentiški, kurie priskiriami Marijai ar ku-
riam šventajam.

Nesigilinant į įvairius apsi-
reiškimus, įvykusius per pirmąją Bažnyčios istorijos tūkstantį metų, imame tik įvykusius XIX ir

XX amžiuje. Iš daugybės šio laikotarpio apsi-
reiškimų, gal tik apie 80 yra verti dė-
mesio, nes juos tirti ėmėsi bažnytinė vyres-
nybė. Paliekant šalia visokius nepaprastus reiškinius (paveikslų ašarojimas, akių ir galvos judesiai ir pan.), Marijos apsi-
reiškimai yra pripažinti tikrais tik šie: šv. Kot-
rynai Labouré Paryžiuje 1830 m., žydui Ratisbone Romoje 1842 m., LaSalette Pran-
cūzijoje 1846 m., Lourdes 1858 m. Patonain Prancūzijoje 1871 m., Fatimoje 1917 m., Beauring Belgijoje 1932 m., Banneux 1933 m. Visi šie atvejai yra pripažinti autentiš-
kais vietos vyskupo autoritetu ir sprendimu.

Tyrinėjant eilę kitų apsi-
reiškimų, yra ir kontroversinių atvejų. Pvz., 1956 m. Olan-
dijos Harlemo vyskupas paneigė apsi-
reiškimą, neva įvykusį 1945 m. Amsterdame. To apsi-
reiškimo šalininkai apeliavo į Romą. Tikėjimo Mokslo kongregacija 1974 m. pa-
tvirtino Harlemo vyskupo sprendimą.

Kitas atvejis: Marijos apsi-
reiškimas Garabandal (Ispanijoje) 1961 m. Vietos vys-
kupo sprendimas buvo neigiamas. Regėtoja atvyko į Romą, kalbėjo su kard. Ottaviani 1965 ir 1968 m. Tikėjimo Mokslo kongre-
gacija nusprendė, kad Garabandal apsi-
reiškimų vienintelis sprendėjas yra vietos (San-
tander) vyskupas. Vėliau paaiškėjo, kad re-
gėtoja Conchita atšaukė savo ankstesnius parodymus ir tvirtinimus.

Pastaraisiais dešimtmečiais yra žinoma apie 200 apsi-
reiškimų ir apreiškimų, kurių Bažnyčia nepripažino tikrais ir neaprobavo. Išoriniai reiškiniai dar nėra įvykio antgam-
tiškumo paliudijimas.

Bažnyčios moksle ir praktikoje, kaip jau minėta, apsi-
reiškimų vertinimas pri-
klauso vietos vyskupams, kaip apaštalų įpė-
diniams. Jiems yra pavesta pareiga vado-
vauti Dievo Bažnyčiai drauge su popie-
žium. Tikintieji turi laikytis vyskupų direk-
tyvų ir sprendimo. Jei apsi-
reiškimai yra Dievo darbas, tai tinka Gamalielio žodžiai, pasakyti žydų taryboje apie apaštalus: "Jei ši veikla iš žmonių — ji žlugs savaime, o jeigu iš Dievo, tai jūs nepajėgsite jos sunai-
kinti" (Apd 5,38-39).

KITOJE EKVATORIAUS PUSĖJE (III)

HENRIKAS STASAS

Tad anksty rytą vykome į Santos Dumont aerouostą, iš kur pakilome į Sao Paulo. Oro susisiekimas iš čia į Sao Paulo labai patogus ir palyginti pigus. Lėktuvai čia kas valandą kursuoja tarp Rio ir Sao Paulo, o bilieto kaina į abu galu tik 34 dol. Kelionė trunka apie vieną valandą, tad, vos spėjus suvalgyti lėktuve gautą užkandį, reikia ruoštis išlipti.

Atvykus į Sao Paulo, aerouoste mūsų laukė visiems gerai pažįstamas veiklus lietuvių žadintojas ir jaunimo auklėtojas kun. J. Šeškevičius — "Dėdė Juozas". Iš čia dviem nedideliais Volkswageno tipo autobusiukais vykome į Vila Zelina prie Šv. Juozapo parapijos. Iki pamaldų turėjome dar apie valandą laiko, tad čia, sutikę keletą lietuvių bendruomenės ir parapijos veikėjų, turėjome progos pasikalbėti Brazilijos lietuvių gyvenimo ir veiklos problemomis. Tarp lietuvių veikėjų čia išskirtini broliai Tatarūnai, kurie aktyvūs parapijos veikloje ir Lietuvių Bendruomenėje. Pirmiausia čia ir susipažinome su Liet. Bendruomenės pirmininku Jonu Tatarūnu, kuris atkreipė mūsų dėmesį į vieną gana įdomų Vila Zelinės aplinkoje Lietuvos vardu kalbantį projektą. Tai buvusio Karo muziejaus sodelyje laisvės paminklo kopija, kurią jie čia stato prieš bažnyčią esančioj aikštėj. Gėlynais ir žalių medžių apsuptas šio paminklo aukštas pjedestalas čia jau stovi, ir, J. Tatarūno aiškinimu, netrukus ant jo bus užkelta ir laisvės statula. Tai bus tikrai efektingas mūsų troškimų ir vilčių simbolis, kuris kartu kalbės ir į brazilų tautą.

Jonas Tatarūnas į Braziliją atvyko su tėvais ir mažamečiu broliuku 1927 metais, būdamas tik 5-rių metų amžiaus. Įdomu buvo klausytis jo giliai išgyventų lietuvių kūrimosi Brazilijoje ir tautinio išlikimo kovos momentų prisiminimus bei dabartinius lietuvių gyvenimo išlaikymo rūpesčius. Jis pastebėjo, kad jaunos šeimos daugiausia išsikelia toli nuo parapijos ir lietuviškų centrų ir

kad tokiu būdu nukenčia veikla ir nyksta kalba. Bet kartu pasidžiaugė ir jaunuoliais, kurie noriai įsijungia į ateitininkų bei skautų veiklą, ir lietuviškieji židiniai visiškai neužgęsta. Ypač gėrėjosi buvusiu Vasario 16 gimnazijos mokiniu Markum Lipu, kuris čia aktyviai įsitraukęs į skautų veiklą. Įdomu buvo klausytis Jono Tatarūno pasakojimų iš lietuvių gyvenimo ir veiklos Brazilijoje, tačiau laikas bemač prabėgo, ir 11 val. rinkomės į bažnyčią sekmadienio mišioms.

Šventas mišiais atnašavo mūsų ekskursijos vadovas kun. J. Vaišnys, S.J. Skaitinius skaitė Angelė Tatarūnienė ir mūsų grupės dalyvis Vl. Garbenis. Giesmėms vadovavo V. Tatarūnas, o vargonais grojo Audrius Tatarūnas. Į bendrą visų giedojimą ir aktyvų dalyvavimą šv. mišių aukoje su dideliu nuoširdumu buvo įsijungusi Tatarūnų dukrelė Onutė, kuri atkreipė visų mūsų dėmesį ir sukėlė nepaprastą pasigėrėjimą. Tos dienos pamoksle kun. J. Vaišnys, S.J., priminė visų išeivijos lietuvių pareigą išlaikyti krikščionišką dvasią ir tautinę sąmonę, baigdamas poeto Maironio žodžiais, jog gražu už tėvynę pavargti ir kentėti. .. Kitas jaudinantis pamaldų momentas — kai vietos lietuviai, kalbėdami Viešpaties maldą, ištiesė maldaujančiai rankas. ..

Po pamaldų su mieliais Sao Paulo lietuviais dar valandėlę dalinomės įspūdžiais, kur susipažinome ir su simpatinga Onute Tatarūnaite, kuri taip nuoširdžiai bažnyčioje giedoja. Klausėme, kas ją paskatino taip aktyviai dalyvauti mišių aukoje ir kodėl pamaldose nesimatė daugiau lietuviško jaunimo. Atsakydama ji pastebėjo, kad visada su tėvais lankydavo lietuviškus renginius ir namuose kalbėjo tik lietuviškai. Tokiu būdu giliai įsisąmonino lietuviškumą ir tikėjimą. Ir kartu pastebėjo gana liūdną faktą, kad Sao Paulo lietuviškas jaunimas nelanko nei portugališkų, nei lietuviškų pa-

Rio de Janeiro panorama,

maldų. Tačiau lietuviškoj veikloj jaunimas reiškiasi: čia veikia dvi tautinių šokių grupės "Rūtelė" ir "Nemunas", "Volungės" choras ir jaunimui skirta puiki vasaros stovykla "Lituanica". Toliau pokalbius turėjome baigti, nes klebonas visus ekskursantus pakvietė pietų. Klebonijos valgomajame prie ilgo stalo susėdus, buvome pavaišinti gardžiais lietuviškais valgiais ir gaivinančia brazilška gira.

Po vaišių sėdome vėl į Volksvageno autobusiukus, ir mūsų mieliaji globėjai vežė mus supažindinti su Sao Paulo. Pirmiausia aplankėme visus veikiančius ir jau užgesusius lietuviškus židinius. Sustojome prie Šv. Kazimiero lietuvių parapijos, kurią saleziečiai yra perėmę iš lietuvių jėzuitų. Kun. Pr. Gavėnas, tos parapijos klebonas, ir kun. Petras Urbaitis aprodė mums jų gana kuklią, bet labai jaukią ir meniškai įrengtą bažnytelę, šalia jos pristatytą nemažą salę su scena, rūsyje spaustuvę, kur spausdinamas laikraštis "Mūsų Lietuva", ir nemažą kiemą, iš kurio matomi tolimoje Sao Paulo dangoraižiai. Deja, dangoraižis dabar statomas ir prie pat kiemo, kuris uždengs ne tik vaizdą į miestą, bet, atrodo, kartu ir saulę.

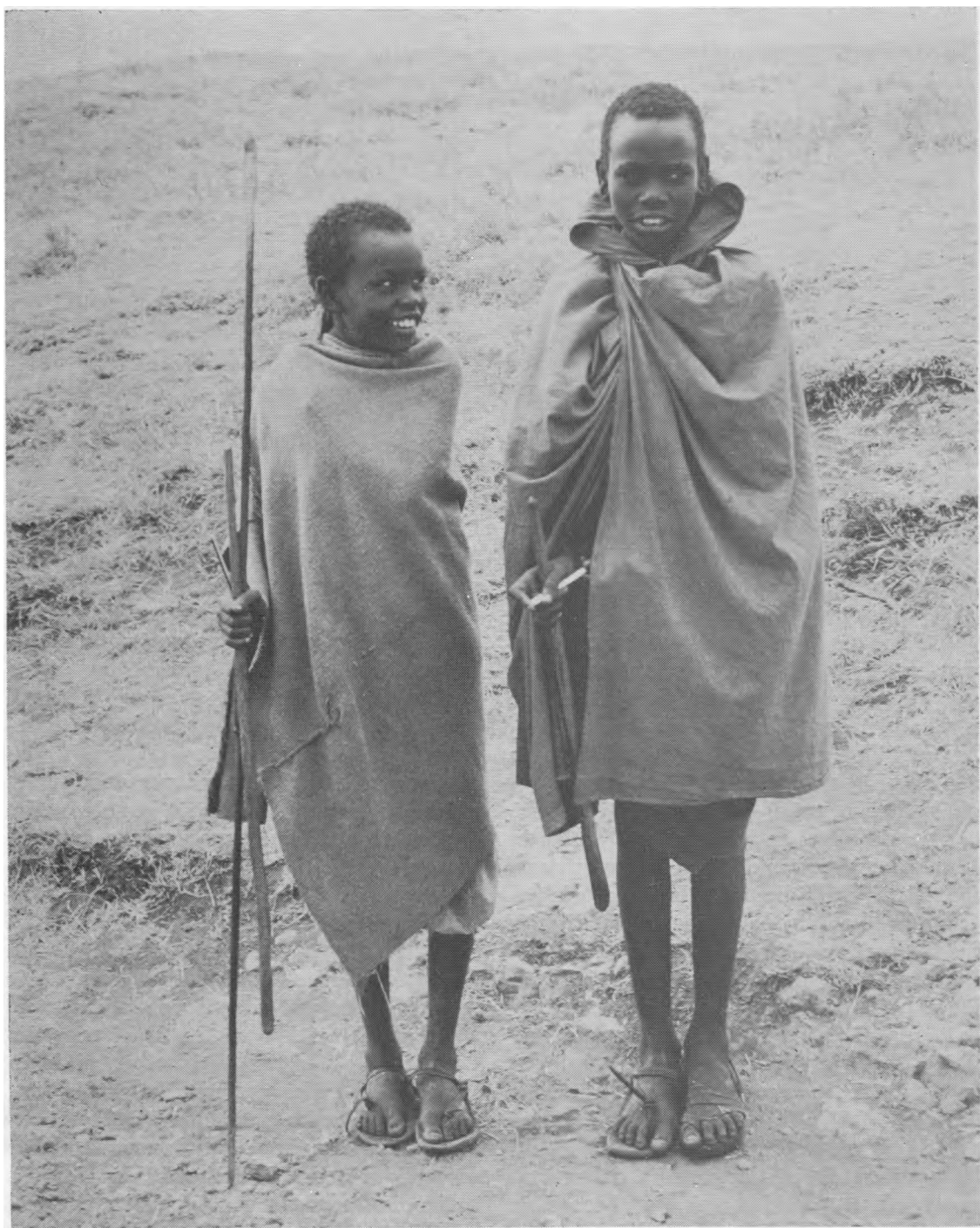
Veiklus parapijos klebonas kun. Pr. Gavėnas šalia "Mūsų Lietuvos" redagavi-

mo ir pastoracinio darbo daug rūpinasi ir Lietuvos garsinimu brazilų tarpe. Jis labai aktyviai prisidėjo prie liet. bendruomenės sumanymo įvesti lietuvių kalbos bei kultūros kursą katalikų universitete PUC. Visokiais būdais propagavo mūsų tautos globėjo šv. Kazimiero vardą. Parašė veikalą "San Casimiro", kuris plačiai paplito po portugališkai kalbančius kraštus, ir paskelbė kazimierinį dailės konkursą.

Savo ateities planuose numatęs Sao Paulo mieste statyti Šv. Kazimiero bažnyčią, kuri skleistų mūsų šventojo vardą ir brazilų tarpe.

Atsisveikinę su kun. Pr. Gavėnu, palydimi kun. P. Urbaičio, vykome į kitą saleziečių tvarkomą įstaigą, būtent Perkumo vardo socialinį skyrių. Toliau lankėme ir jau neveikiančius lietuviškus židinius, t.y. buvusias lietuviškas mokyklas, kurios čia buvo statytos Lietuvos valstybės pinigais. Kadaise čia veikė 5 lietuviškos mokyklos, pasipuošusios Lietuvos kunigaikščių vardais, kurių atvaizdai ant pastatų ir dabar dar ryškiai matomi. Tačiau nesant lietuviško jaunimo, dabar pastatai parduodami, nes jų išlaikymas per brangus.

Tad susipažinę su esamais ir buvusiais lietuviškos veiklos centrais, vykome į Sao Paulo miesto centrą. Bendras šio miesto

Brazilijoje yra nemaža juodosios rasės žmonių, bet dažniausiai jie yra maišyti su baltaisiais ir vadinami mulatais.

Jurgio A. Anyso nuotr.

vaizdas labai primena Čikagą, todėl daug kas jį vadina Lotynų Amerikos Čikaga. Žinoma, Sao Paulo bent dvigubai didesnis už Čikagą, nes čia dabar jau priskaitoma iki 13 mil. gyventojų ir kasmet vis dar padidėja po 1/2 mil. žmonių. Tai Brazilijos industrinis centras ir, galima sakyti, vienintelis tokio pobūdžio ir didumo visoj Pietų Amerikoje. Gyvenamieji kvartalai ir industriniai centrai čia išmėtyti po visą aukštumą su nepaprastai dideliu ir ultramoderniu centru. Bent paviršutiniškai susipažinę su šio milžiniško miesto aplinka ir jo išpūdinčio centro plieno ir stiklo modernia architektūra, vykome atgal į aerouostą. Su mus palydėjusiu V. Tatarūnu ir kitais lietuviais atsisveikinę, pilni gražiausių išpūdžių grįžome į Rio.

Pirmadienį buvo mūsų paskutinė diena Rio, o dar tiek daug yra ko matyti šiame nuostabiame mieste! Tad keli entuziastai nutarėme dar vykti į Petropolį. Sėdome į taksį ir leidomės kelionėn. Petropolis — buvusi karaliaus Petro vasaros rezidencija, maždaug už 40 mylių nuo Rio. Žemo ūgio, riebokas šoferis, labai linksmas ir simpatingas carioca, sutiko mus vežti už 23 dol. Tik jo taksis turbūt buvo vienas iš pirmųjų Volksvageno laidos, nes, duobėtu keliu važiuojant, atrodė kiekvienu momentu suby-

rėš. O kalbant apie Petropolį, susidarė įspūdis, kad mūsų šoferis tiek nežino, kaip ir mes. Tačiau tikėjomės, kad kelionė vis vien bus įdomi ir gerai nusiteikę bematant atsidūrėm toli už miesto. Už Rio į šiaurę kiek pavažiavus, baigėsi lygi plokštakalnė ir priešais iškilo melsvam rūke paskendusį kalnų grandinė. Kai pasiekėm kalnus, kelias vingiavosi tarp uolų ir tropinės augmenijos, nuolat keičiantis vaizdams ir spalvoms. Kilome vis aukščiau į kalnus, ir reto grožio vaizdai supo mus iš visų pusių. Tad ši kelionė buvo verta vien dėl to gamtos grožio, kuriuo daugiau niekad neteks gėrėtis. Čia ir klimatas pasikeitė. Gaivinanti vėsuma tiesiog veržte veržėsi į mūsų mašiną. Tad nenuostabu, kad pirmaisiais metų mėnesiais cariocos bėga į kalnus ieškoti atgailos nuo varginančių karščių, kurie siaučia mieste. Ir miesto aristokratija čia statė savo vasaros rezidencijas, lyg sekdami karališkąją šeimą, kuri čia įsikūrė 1845 metais. Tačiau šiandien šioj buvusioj ramioj ir išskirtinoj karaliaus dvaro aplinkoj egzistuoja nemažas miestas su 120.000 gyventojų, kur jaučiamos ir judėjimo bei kitos miesto problemos. Gaila, kad, atvykę į Petropolį, radome uždarytą muziejų ir karaliaus rūmus, tad turėjome pasitenkinti tik bendra šios vietos panorama. Vaikščiodamas po Petro-

Rio de Janeiro. Garsusis Copacabana paplūdimys.

polį, prisiminiau garsųjį vokiečių rašytoją, Stefan Zweig, kuris čia gyveno nuo 1941 metų ir savo gyvenimą šiame mieste baigė nusižudymu.

Čia kiek pasisotinę ir pavaišinę šoferį, grįžome kitais keliais į Rio. Pakeliui keliose vietose sustojome pasigrožėti gamta ir nusipirkti bananų, kurie čia pakelėse pravažiuojantiems kartu su vietos bulvėmis "madijako" siūlomi.

Grįžus į viešbutį, malonus mūsų šoferis Paul, atsisveikindamas padavė savo kortelę ir pažadėjo rytoj dar pigesne kaina mus pavežioti. Žinoma, jis kitą dieną mūsų jau nesulaukė, nes už keliolikos valandų palikome Rio, tą nuostabiai žavingą miestą, ir skridome atgal į Miami. 5 val. ryto laimingai pasiekėm Amerikos žemę.

Visi patenkinti ir kupini įspūdžių atsisveikinom iki sekančios išvykos. Nors išvykstant buvo kalbama apie nesaugumą Pietų Amerikoje ir kitus netikėtumus kelionėje, tačiau prityrusių ir rūpestingų vadovų globoje viskas gerai sekėsi. Pietų Amerikoje gana saugu ir niekur jokių netikėtų nesutikom. Grįžome patenkinti ir vėl save praturtinę naujom žiniom, naujais patyrimais ir maloniais išgyvenimais. Už tai liekame dėkingi šios išvykos organizatoriui kun. J. Vaišniui, S.J., ir kelionės vadovui A. Lauraičiui su ponia, kurie šioje kelionėje mūsų grupe ir kiekvienu individualiai taip rūpinosi.

LAIŠKAS LIETUVOS KUNIGUI

Mielieji "Laiškų lietuviams" skaitytojai,

Kad geriau susigaudytumėte, kas išaukė šitą mano laišką, pirmiau pasiaiškinsiu. Artimas mano draugas kunigas iš Lietuvos, atsiliepdamas į mano jam rašytą laišką apie liturgijos pakeitimus Katalikų Bažnyčioje, gana karčiai priekaištavo ir pareiškė savo nepasitenkinimą tais pakeitimais. Šiais metais gavau kitą panašų laišką iš vieno Amerikoje gyvenančio asmens. Teko ir daugiau nugirsti nepasitenkinimų tais pakeitimais. Tad prašiau redaktorių, kad perspausdintų tą mano laišką, kurį esu rašęs Lietuvoje gyvenančiam kunigui Aleksandrui Manau, kad jo mintys tiks ir kitiems, kurie yra nepatenkinti tais liturginiais pakeitimais.

Mielasis Kunige Aleksandrai,

Praėjusios savaitės viduryje pasiekė mane Jūsų laiškas. Jums labai už jį dėkoju. Kiek širdies ir pasitikėjimo į jį sukrauta! Būtų tikrai negražu į jį neatsakyti.

Keletą kartų perskaičius ir įsigalvojus, nebesuprantu, kas begalėjo mano laiške Jums patikti. Atrodo, kad jis bus dar labiau ap sunkinės ar apkartinės Jūsų jautrią širdį. Ir ką begalėčiau Jums parašyti, kaip į Jūsų laišką atsilipti? Gyvu žodžiu besišnekučiuojant, bediskutuojant, būtų galima per vieną minutę išsiaiškinti nesusipratimus it surasti bendrą kalbą. Suprantu, jog nebūti na visada ir visais klausimais būti tos pačios nuomonės. Tačiau yra dalykų, dėl kurių neturėtų būti dviejų ar kelių skirtingų nuomonių. Tai ypač svarbu tikėjimo, dorovės ir net liturgijos dalykuose. Bet, paliečiant Jūsų iškeltus klausimus, tektų ne vieną "disertaciją" ar ne vieną ilgą straipsnį parašyti. Su Jumis pasidalinsiu tik viena kita mintimi, iškilusia, gilinantis į Jūsų laišką.

Visų pirma nėra šimtu procentų teisinga, ką Jūs net keletą kartų savo laiške sakote: "Kanadoje ir kitur griunami altoriai, ir jų vietoje pastatomi paprasti stalai". Man teko ir tenka gana plačiai pasi-

bastyti po Šiaurės ir Pietų Ameriką, pabuvoti Italijoje, bet niekur nemačiau tikrai nugriautus altorius ir vietoj jų pastatytus paprastus stalus. Manau, kad Jūs altoriumi laikote visą bažnyčios galą, užstatytą lubas siekiančia struktūra, į kurią yra įjungtas ir Kristaus aukai aukoti stalas-aukuras. Neturiu laiko plačiau pastudijuoti ir Jums parašyti su nurodytais šaltiniais, kuriame šimtymetyje tokie daugiau ar mažiau meniškai statiniai atsirado katalikų bažnyčiose. Esu tikras, kad jų nebuvo per pirmuosius 300 ar gal ir 500 metų. Tada dažniausiai var-tojo tik vadinamąjį "altare portatile" — nešiojamąjį altorių, ir jo niekas nestatė kur nors prie sienos ar į kampą, ir kunigas nelaikė mišių, atsukęs užpakalį į žmones ir akis įbedęs į sieną. Jis žiūrėjo į žmones, o tikintieji paprastai supo altorių iš visų pusių, kaip buvo ir tebėra Romoje ir daugelyje kitų kraštų bažnyčių centre pastatytuose altorijuose. Net ir Šv. Petro bazilikoje Romoje didysis altorius stovi navų sankryžoje. Todėl kai paskutiniuoju metu mūsų liturgistai susidomėjo, kokia buvo Eucharistijos liturgija praėjusiais (ypač pirmaisiais) šimtmečiais, jie susižavėjo senovės laikų centrine, į žmones atsukta altoriaus vieta, pradėjo tai aprašinėti ir sudominti tiek dvasininkus, tiek ir daugelį tikinčiųjų. Pirmiausia pradėjo ne nugriovinėti buvusius altorius, o tik presbiterijos priešakyje pastatyti meniškai padirbtus stalus-aukurus, palikdami senuosius altorius ir juose esančius tabernakulius taip, kaip buvo. Tai tokia yra tiesa apie altorių "nugriovimą".

Mielas Aleksandrai, kokia prasmė ar kokia didesnė pagarba aukoti Eucharistiją, atsukus žmonėms užpakalius, žiūrint kad ir į labiausiai meniškai išpuoštą sieną? Ar Eucharistijos auka nėra visos bendruomenės centrinė auka Viešpačiui, apie kurią turi burtis visi tikintieji su savo gyvenimo atnašomis? Reikia savo akimis pamatyti tokį tikinčiųjų susispietimą aplink savo altorių, kad pajustum, jog tai yra parapijos gyvenimo centras, apie kurį jungiasi jaunas ir senas, turtingas ir vargšas ir t.t. Altorius ir kunigas nebėra nuo tikinčiųjų atskirtas.

Kunigas nėra koks slaptas magikas, kurs nežinia ką ten pasislėpęs daro, murmeldamas ar giedodamas nesuprantama kalba.

Tiesa, vienur kitur per daug liturginėmis reformomis susižavėję kunigėliai nugriovė tuos "altorinius" aukštus pastatus, nes gal jie buvo be jokios meninės vertės. Kaip kur bebūtų buvę, svarbiausia yra tai, kad centrinė Kristaus aukos vieta — altorius dabar atgavo sau tinkamą vietą.

Rašote, kad pirmųjų amžių krikščionių negalima lyginti su dabartiniais. "Tada Eucharistija buvo gyvybės reikalas. Žmonės ėjo masiškai mirti". Gaila, Aleksandrai, kad nebematote, jog ir šiais laikais Eucharistija yra gyvybės reikalas! Ir dar kaip! Gyventi krikščioniškai perdėm pagoniškoje hedonizmo aplinkoje gali būti sunkiau, heroškiau, negu per keletą valandų ar akimirkų kentėti ir mirti. Be to, "kaip pasiklosi, taip išsimiegosi" galima kiek pakeisti ir sakyti: "Kaip gyvenai, taip miršti". Mūsų žmonės dabar dalyvauja Eucharistijoje, kaip savo stiprybės šaltinyje, ir Kristų pajunta kaip savo gyvenimo centrą.

Dar keistesnė, bet naivoka man atrodo Jūsų laiško eilutė: "Šiandien masinis jūsų veržimasis prie liturgijos neduoda jokių vaisių, nes čia pat ant gatvės ima kits kitą už gerklės pralobimo tikslais". Iš kur Jūs tai sužinojote? Gal iš "Šluotos"? Tai netiesa! Tie, kurie veržiasi prie Eucharistijos, nei čia pat, nei kur nors kitur neima kits kito už gerklės nei pralobimo, nei kitais tikslais. Už gerklės griebia arba tie, kurie nieko nežino apie liturgiją, arba yra nuo jos seniai atsimetę. Kad ir besiveržiančiųjų tarpe šiandien gali pasitaikyti nenormalumų, tai nebūtų nieko naujo. Jau apaštalas Paulius skundžiasi, kad kai kurie korintiečiai netinkamai elgiasi Eucharistinėse vakarienėse (žr. 1 Kor 11,18-22).

Sutinku su Jūsų sakiniu: "Jei Komunija neneša gailestingumo ir meilės bei dorovinės pažangos, ji yra neverta ir beprasmė". Bet nesutinku su Jūsų prielaida, kad čia, pas mus, Eucharistija neneša tų meilės vaisių. Ir dar kaip! Ir kaip gausiai! Reikėtų Jums čia pagyventi ir pamatyti.

Jums užkliuvo ir mano minėtas principas "Sentire cum Ecclesia" — jausti su Bažnyčia. Jūs randate keletą pavyzdžių, iš kurių atrodo, kad kartais negalima sutikti su Bažnyčia. Bet ar pačioje Bažnyčios pradžioje neatsirado sukilėlių grupelių, "negalėjusių sutikti su Bažnyčia"? Juk kaip tik dėl to įvyko visokių atskilimų nuo Bažnyčios.

O kaip buvo vėliau? Kodėl rinkosi vyskupai į visuotinius Bažnyčios susirinkimus? Kodėl ir po tų susirinkimų atsirado naujų sektų? Ar ne dėl stokos "sentire cum Ecclesia"? Kodėl jau šv. Paulius įspėjo: "Nors mes patys ar angelas iš dangaus imtų jums skelbti kitokią evangeliją, negu esame jums paskelbę, — tebūnie prakeiktas!" (Gal 1, 8). Ar tai ne pabrėžimas, kad būtina "sentire cum Ecclesia" — jausti su Bažnyčia? Ir šiandien, ir prieš II Vat. susirinkimą atsirado vienas kitas gudruolis, išmintingesnis už Šv. Dvasią, mokančią per Bažnyčią ir jos visuotinius susirinkimus, užsispyręs laikytis savo nuomonės. Tokie asmenys skaldo Bažnyčią, ardo Mistinio Kristaus Kūno vienybę. Seniau ir dabar tik tie "neišmanėliai", kūdikiško tikėjimo ir pasitikėjimo vyrai ir moterys, nepaisant kartais Bažnyčioje pasitaikančių klaidų ir silpnybių, laikėsi principo "sentire cum Ecclesia". Jie atgaivino Bažnyčią, įvesdami, kur reikia, naudingas reformas.

Jūs taip pat stipriai smerkiate tautinių kalbų įvedimą į liturgiją. Argi Jūs esate pamiršęs istorijos faktą, kad Katalikų Bažnyčia nuo pirmiausių laikų ne viename krašte, ne vienoje padangėje naudojosi tautinėmis kalbomis? Kaip buvo su graikais? Kaip su maronitais ir kitais? Visų čia neskaičiuosiu. Kodėl apaštalai, patys būdami hebrajai, kalbėdami Kristaus kalbėta aramajų kalba, neprimetė jos kitoms tautoms, jau bent kartojant paskutinės vakarienės, t.y. mišių liturgiją? Ne liturgijoje vartojimas tautinių kalbų suskaldė Bažnyčią, o visai kiti, dažniausiai politiniai motyvai.

Dar norėčiau paklausti, kaip Jūs žiūrite į liturgijos paskirtį. Ar ji yra tik kažkokiems išrinktiesiems suprantama kalba kalbėti magiškas formules? Dėl to, kad jų ma-

sės nesuprastų ir tik stebėtųsi? Buvo laikai, kad net daugelis kunigų lotyniškai tiek mažai temokėjo, kad vos perskaitydavo mišio tekstus ir kiekvienas savaip laikė mišias. Ar tai nebuvo tik papūgiškas formulių kartojimas? Ir ką iš to gavo tikinčioji nemokytų žmonių masė? Visi atsimename, kaip pirmiau Lietuvoje per mišias moterėlės ir pamaldesni vyrai "barškino rožantėlius". Tik vienas kitas mokytesnis skaitė iš maldaknygės ne tikrąsias, o tik parafrazuotas mišių maldas — ir tai jau buvo laikoma pažanga. Nebuvo beveik jokio tikinčiųjų bendruomenės ryšio, dalyvaujant savo Tėvo puotoje. Laimė, kad kai kur buvo chorų, tai nors buvo galima pasiklausyti gražių melodijų, kad ir nesuprantant lotyniškų žodžių. Bet juk Eucharistijos prasmė ir tikslas nėra tik giesmių pasiklausyti.

Koks gi dabar gali būti pavojus, įvedus į liturgiją gimtąją žmonių kalbą? Brazilijoje pats pirmas įvedžiau lietuvių kalbą į mūsų mišias, iš anksto per kelis sekmadienius paruošęs žmones, paaiškinęs, kodėl tai daroma. Atsirado tik dvi davatkėlės, nepatenkintos "naujomis išmonėmis". "Kada be atkalbėsiu savo rožančių?" — skundėsi. O kai ir jos pamažėle priprato prie garsiai lietuviškai skaitomų liturginių maldų ir suprato jų prasmę, ne tik nustojo murmėjusios, bet ir pamėgo. "Dabar žinom ir suprantam, kas dedasi prie altoriaus". Ir kai visa bažnyčia išmoksta vieningai dalyvauti jai skirtose dalyse, koks tai didingas įspūdis! Tai reikia pačiam išgirsti ir pamatyti, kad galėtum pajusti gimtosios kalbos svarbą liturgijoje.

Dėl tautinių kalbų įvedimo į liturgiją nesumažėjo nei pagarba Eucharistijai, nei pasunkėjo dalyvavimas mišiose, nuvykus į kitos kalbos bažnyčią. Mišių struktūra liko ta pati. Galima nusinešti savo kalba mišiolėlį ir įsiderinti į vietos kalbos apeigas. Nuo to vienybė nesumažėja.

Nėra uždrausta naudotis ir toliau lotynų kalba privačiose mišiose. Aš pats tai dažnai darau, kai laikau mišias vienas, be žmonių. Bet kadangi sekmadienių mišios nėra privatus kunigo reikalas, o yra visos

parapijos bendruomenės auka, tai būtina naudotis gimtąja žmonių kalba.

Nenoriu, Aleksandrai, Jūsų užgauti, bet man atrodo, kad Jums tenka taip ilgai gyventi tartum uždarame kiaute, kad būsite praradęs žvilgsnį ir supratimą mūsų laikų pasaulio, jau nejaučiate ir Bažnyčios gyvenimo pulso. Manote, kad tik tai, kas Jūsų uždarame pasaulėlyje per ilgus laikus atrodė gera ir pakankama, tai turi būti gera ir pakankama visai Bažnyčiai ir dabar. Popiežius Jonas Paulius II, kurį Jūs genialių pavadinate, tai mato ir supranta, todėl entuziastingai propaguoja tautines kalbas ir net savus papročius, įvedamus į liturgiją. Gal kaip tik dėl to Azijoje, Afrikoje ir kitur Bažnyčia šuoliais žengia pirmyn. Ten seminarijos ir vienuolynai perpildyti, nes Bažnyčia juos atpalaidavo nuo jiems svetimų kalbų bei papročių formų ir leido kurti savas, suprantamas ir jų širdims mielas formas.

Nežinau, mielas kunige Aleksandrai, ar šis mano ilgokas laiškas Jus pasieks. Jei pasieks, tai tikiuosi, kad jį priimsite ne kaip Jūsų galvosenos pasmerkimą, bet kaip bandymą bent truputiuką praverti Jūsų aklinau uždarytas duris ir langus į platesnį Bažnyčios pasaulį ir jame dvelkiančius atgaivos vėjus. Tokio šviežio oro buvo labai reikalinga visa laisvajame pasaulyje gyvenanti Bažnyčia, tai tuo labiau reikalinga Jūsų uždarame gete.

Kristaus meilės vienybėje

Kun. Jonas

■ Kun. Vytautas Gorinas, 68 m., Švč. Marijos parapijos klebonas Menominee, NC, spaudai apie save pasakė: "Aš esu gal vienintelis kunigas, kuris su tuokiau savo dukterį ir pakrikštijau savo vaikaitį". Jis gimęs Lietuvoje 1916 m. Telsiuose baigė teologijos studijas, bet vieton šventintis kunigu, stojo į Lietuvos kariuomenę. Karo mokykloje dainavo oktete, laimėjo stipendiją lankyti konservatoriją. Vėdė. Po karo buvo Vokietijos stovykloje. 1948 m. atvyko į Čikagą. Gavo darbą kepykloje. Susilaukė trijų dukterų (viena likusi Lieuvoje) ir vieno sūnaus bei penkių vaikaitių. Žmonai mirus vėžiu, įstojo į kunigų seminariją Mihvaukėje ir prieš 15 metų buvo iššventintas kunigu.

ŠIEK TIEK APIE MORALĘ

A. MAURAGIS

Mielas Kunige Redaktoriau,

Siunčiu kelias pastabas apie moralę. Manau, kad jos gali kai kam padėti geriau suprasti, kas yra moralė. Per paskutiniuosius kelis dešimtmečius mūsų pasaulis pasidarė sunkiai beatpažįstamas. Anksčiau nusikaltimai ir įvairūs moraliniai iškrypimai daugiausia reikėsi žemesnėse žmonių klasėse, o dabar juos matome valdžios viršūnėse, autoritetuose. Kur toliau begalima nueiti?

Tikiu, kad pasaulį gali išgelbėti tik krikščionybė, bet jai reikia grįžti prie evangelinių tiesų, prie Kristaus mokslo, kurį, atrodo, kartais užgožia teologų ir moralistų paskendimas smulkmenose, panašiai kaip senovės fariziejų laikais. Kuo toliau bus nutęstos reikalingos reformos, tuo sunkiau bus grąžinti pasaulį prie Dievo.

Su geriausiais linkėjimais Jums ir "Laiškų lietuviams" žurnalui

A. Mauragis

Šiandien nedaug žmonių rašo ar kalba apie moralę, nes mažai kas ja besirūpina ir paiso jos normų. Perskaičiau kun. Stasio Ylos straipsnį "Moralė naujos situacijos kryžkelėje" (LL, 1985 m. vasario mėn.). Straipsnis aktualus ir įdomus, bet jis paliktas kaip ir be atsakymo. Juk jeigu mūsų pasaulis serga, pūva, tai ką nors reikia daryti, kad jį galėtume pataisyti, supratę tos ligos priežastį. Lyg atsakydamas į šią problemą, autorius pataria paskaityti keletą žymesnių autorių veikalų. Bet kažin ar tie veikalai be tinkamos interpretacijos daug kam gali padėti. Tad norėčiau pridėti vieną kitą savo pastabą.

Moralė, kaip ir sąžinė, daugeliui yra neaiškos sąvokos dėl to, kad ir pats žmogus sau yra neaiškus ir nesuprantamas. Kristus liepia jo neteisti, kad ir patys nebūtume teisiami. Liepia nespriešinti piktam žmogui, o verčiau jį mylėti, jam padėti, nedaryti kitam to, ko nenorėtume, kad kiti

mums darytų. Anot Kristaus, tai yra visas įstatymas ir Pranašai. Kitaip sakant, tai yra tokia Dievo valia. Jeigu taip suprastume moralę ir jos laikytumės, tai nei su sąžine, nei su morale jokių sunkumų neturėtume, bet greitai rastume sprendimą ir dėl principų, ir dėl situacijos. Deja, mes to nesilaukėme.

Moralė yra socialinio gyvenimo druska, kad nesupūtume. Žmogus yra socialus tvairins, tad jis turi socialiai gyventi, kito būdo nėra. Tad su visais tenka viskuo dalintis: ir laime, ir nelaime; ir džiaugsmu, ir vargu; ir turtu, ir badu. Vieni nuo kitų esame priklausomi, todėl visi turime būti lygiai įstatymų traktuojami, be jokių privilegijų ar išimčių. "Kas nori būti didesnis, tegul būna visų tarnas", — sako Kristus.

Nesuklysiu sakydamas, kad mūsų socialinio gyvenimo sistema yra žiauri ir neteisinga, todėl ir nenormali. Kristus prieš du tūkstančius metų paskelbė naują moralę. Deja, pasaulis ją atmetė, pasiliko kurčias tame pačiame žiaurume, toje pačioje neteisybėje, toje pačioje socialinėje sistemoje, praktikuodamas tą pačią seną moralę, kurią Kristus pasmerkė. Nuo fariziejų laikų, atrodo, nieko naujo moralės srityje neįvyko, tik gal atsirado dar daugiau veidmainystės.

Mūsų socialinė moralė susiderino su realybe ir mums nebekelia jokie pasipiktinimo, kad vieni mūsų socialinės bendruomenės nariai yra milijonieriai, o kiti neturi cento; vieni gyvena plačiuose rūmuose, kiti neturi kur galvos priglausti; vieni turi didžiausius žemės plotus, kiti neturi net kur kojos padėti ant žemės. Šitokia sistema negali turėti jokios moralės, todėl Kristus yra toks svetimas mūsų pasauliui. Pasaulis, atrodo, dar nepradėjo juo domėtis. Jeigu mes pagal moralę negyvename, tai visai nesvarbu, kaip mes ją aptariame: ar ji bus mums principinė legalizuota, ar subjektyvinė situacinė, tai vis tiek, jeigu mes nesiruošiamo nei savęs, nei pasaulio keisti. Apie moralę galime kalbėti tik tada, jeigu tikime Dievą ir mylime artimą. Kai to nėra — moralė nieko nereiškia.

Dėl ko jaunimas nutolsta nuo religijos

(Jaunimo konkurse premijuotas rašinys)

Zita Prakapaitė

Jaunystė yra perversmo laikotarpis. Jaunuolis pereina radikalų fizinį, protinį ir emocinį brendimą, todėl nėra jokia staigmena, kad įvyksta galybė pasikeitimų jo gyvenime per šiuos sunkiausius ir svarbiausius formavimosi metus. Tarp šių pasikeitimų būna ir tokių, kurie liečia religijos klausimą. Jaunuolis pakeičia savo idėjas, įsitikinimus ir kartais visai nutolsta nuo religijos. Dėl kokių priežasčių įvyksta šie pasikeitimai?

Pirmiausia reikia suprasti, kad "sukilimas" ar "pasipriešinimas" yra normali pereinamoji jaunystės fazė. Jaunuolis pastebi, kad jis turi laisvą valią ir pradeda reikštis kaip savarankiškas individas, pats darydamas sprendimus ir kontroliuodamas savo gyvenimą. Įvairių pobūdžių "sukilimais", pavyzdžiui, atsisakymu lankyti bažnyčią, bando įrodyti kitiems, ypač tėvams, kad jam jau nebūtina laikytis jų įsakymų. Tad šiuo atveju religijos apleidimas yra būdas jaunuoliui išreikšti savo savarankiškumą.

Kartais, jaunuoliui bręstant, kyla pagrindiniai klausimai apie Dievą. Kas yra Dievas? Ar jis iš tikrųjų egzistuoja? Jaunuolis, skaito, mąsto, abejoja, ieško atsakymų į jį varginančius klausimus.

Religija yra abstrakti, neapčiuopiama. Niekas nemato Dievo. Būtų daug lengviau jį priimti, jei paliudytų akys ar būtų galima tą problemą išspręsti matematikos for-

mulėmis. Brendimo procesas pakeičia ir su-kietina buvusio vaikelio atvirą ir paprastą širdį. Jis gali prarasti tą jautrumą, kuris yra reikalingas "matyti" Dievą ir suprasti, kaip jis veikia mūsų gyvenime. Nerasdamas aiškių atsakymų į savo klausimus ir proble-mas, jaunuolis atsisako religijos.

Be to, įvairūs įvykiai jaunystėje gali pa-veikti jaunuolio sprendimus apie Dievą. Būna atsitikimų, kurie pažeidžia žmogų, ypač jautrų jaunuolį. Žmogus galvoja, kad, jeigu tikrai būtų Dievas, tai vienas ar ki-tas įvykis nebūtų atsitikęs. Jeigu jie mano, kad Dievas egzistuoja, tai dėl tų įvykių ant jo supyksta ir nutraukia su juo santykius, panašiai kaip gali įvykti su kiekvienu žmo-gumi, su draugu.

Šių dienų materialistinio pasaulio at-mosfera nėra palanki religinių įsitikinimų ugdymui ir išlaikymui. Žmonės yra įpratę save laikyti visa ko centru, nėra įprasta galvoti apie kitus. Taip pat šių dienų gy-venimas yra įjungtas į greitąjį bėgį ir at-rodo, kad jis niekuomet nesulėtėja. Nėra laiko nei energijos ir nepatogu pagalbėti apie religinius gyvenimo aspektus, ypač jaunuoliui, kurio gyvenimas yra apverstas aukštyn kojom.

Artimi santykiai su Dievu reikalauja šiek tiek pasiryžimo, užsiangažavimo, pas-tangų ir pasiaukojimo. Tai ne pasyvus, bet aktyvus procesas. Aišku, kad tinginiavimas kenkia šiam procesui. Reikia egzaminuoti savo gyvenimą ir jį keisti, tačiau greitai ap-viliamas jaunuolis gali pasiduoti, lengviau raskamas pasitenkinimo kitose gyvenimo srityse. Pavyzdžiui, yra daug smagiau ir pa-togiau užimti savo laiką ir mintis sportu, muzika, bendravimu su draugais.

Lengva pastebėti, kad smagumas, malo-numas yra kritiški faktoriai jaunimui. Ne-malonumai yra labai vengiami. Bet tikėti — reiškia kartais kentėti. Sunku jaunuoliui suprasti, kad kentėjimas, dalis krikščioniš-ko tikėjimo, žmogų artina prie Dievo. Jau-nam žmogui, kuris ieško tik malonumų ir džiaugsmo gyvenime, labai sunku suprasti kentėjimo galią ir prasmę. Žymus prancūzų poetas Charles Baudelaire rašo:

**Soyez béni, mon Dieu, qui donnez la souffrance
Comme un devine remède a nos impuretés
Et comme la meilleure et la plus pure essence
Qui prépare les forts aux saintes voluptés!**

Palaimintas Dievas, kuris davė žmo-nėms kentėjimą, nes tai yra paruošimas Dievo karalystei. Tačiau idealistiškai galvo-jančiam jaunuoliui sunku šią sąvoką su-prasti.

Dažnai girdima nusiskundimai apie prasmės stoką įvairiose religinėse apeigose, pvz., mišiose. Tai kunigai nesupranta jau-nimo, tai pamokslai niekuomet nepritaikyti jauniems žmonėms, tai tušti žodžiai ir veiks-mai. Nors jaunimas paprastai nelinkęs to-leruoti, bet greitas kritikuoti, bet, rimtai pagalvojus, šiuose nusiskundimuose galima rasti ir tiesos.

Kartais nepasitenkinimai Bažnyčia veda jaunuolį rasti kitų Dievo garbinimo būdų ir kitaip išreikšti savo tikėjimą. Iš išorės gali atrodyti, kad jaunuolis yra nutolęs nuo Bažnyčios, tačiau jis ugdo savo santykius su Dievu skirtingais būdais, kurie gal ne visiškai sutinka su Bažnyčia, bet jam yra arčiau prie širdies ir atrodo prasmingesni.

Tad jaunimo nutolimas nuo religijos gali išsivystyti dėl įvairių priežasčių, ku-rios kartais gali būti labai komplikotos. Toks religijos atstūmimas gali būti tik lai-kinas, kaip jaunystėje pergyvenama "suki-limo" stadija, bet gali ir ilgiau tęstis ir būti sunkiai pakeičiamas, jei nesveikos šak-nys yra giliai įsisiurbusios jaunuolio širdy-je ir mintyse.

■ Popiežius Jonas Paulius II sukėlė daug entu-ziazmo savo kelionėje į Afrikos valstybes. Togo valstybėje tarp atvykusių jį sutikti buvo net raudo-nosios Kinijos ambasados pirmas sekretorius ir Šiaurės Kinijos ambasadorius. Popiežius pareiškė, jog jis pritaria Afrikos tradicijų įvedimui į katali-kybę, kad tik jos nebūtų pagoniškos. Kamerūne po-piežius pagyrė vyriausybę, kad ji istengė savo kraštą paversti taikos sala. Popiežius pabrėžė, kad valstybė turi gerbti žmogaus teises. Togo valstybė-je popiežius buvo priimtas prezidentūroje. Jį pa-sveikino ir pagonių žyniai. Togo katedroje išven-tino 11 kunigų.

Moteryų kova už lygias teises

(Jaunimo konkurse premijuotas rašinys)

Daina Paškutė

Moterys sudaro didesnę dalį gyventojų pasaulyje. Tai pusė pasaulio proto, pusė jausmų, jėgos ir širdies. Tiesiog neįtikima, kad moterys dar ir šio šimtmečio pradžioje buvo laikomos lyg žemesnės rūšies tvariniais. Pasaulis priklausė vyrams. Nuo pat viršūnių politikoje, moksle, pramonėje, visose profesijose vyravo vyrai. Moteris nuo pat mažens buvo pratinama ruošti šeimos gyvenimui — būti žmona, motina ir namų šeimininke.

Bet laikai keitėsi, o kartu su jais keitėsi ir gyvenimo standartas. Moterys pradėjo vis daugiau domėtis mokslu, politika ir karjera. Pradėjo nepasitenkinti vien žmonos, motinos ir šeimininkės pareigomis. Moterys nesitenkino būti tik kažkokiu papuošalu vyrų pasaulyje. Jos pradėjo imtis žygių, veržtis į visas mokslo šakas. Pradžioje jos susidūrė su didelėmis kliūtimis. Ne viena aukštoji mokykla neįsileido moterų. Ne kartą jaunai moteriai teko kovoti už lei-

dimą siekti aukštojo mokslo. Darbuose nuo paprasčiausių darbininkių iki profesionalių — užmokesčiai buvo daug žemesni už vyrų. Nežiūrint, kad tai buvo labai neteisinga, "vyriškasis" pasaulis praktikavo tokią tvarką. Bet moterys nepasidavė. Atsirado drąsių intelektualių moterų, kurios nebijojo atvirai kovoti už moterų teises.

Ta kova truko ilgai (iš tikrųjų ji dar ir dabar tęsiasi!), kol moterys galėjo siekti mokslo bet kurioje aukštojoje mokykloje. Dabar moterys jau gyvai dalyvauja politikoje. Nedaug trūko, kad būtume turėję net viceprezidentę!

Šių dienų moterys yra ir žmonos, ir motinos, ir namų šeimininkės, bet jos taip pat yra įstaigų vedėjos, astronautės, inžinierės, chemikės ir įvairių kitų profesijų darbininkės. Moteris nebus vyru, ir nenori juo būti, bet ji reikalauja tinkamo respekto, nes nei protu, nei širdimi, nei jausmais ji nuo vyro neatsilieka.

Daina Paškutė.

KAS TU ESI. VIEŠPATIE?

Kadangi Tu nori, kad žmonės būtų laisvi
— jie sako, kad Tu tyli.
Kadangi Tu priėmėi žmogaus veidą — sa-
ko, kad Tu slepiesi.
Kadangi Tu rūpinaisi silpnaisiais — sako,
kad esi miręs.
Kadangi esi kantrus — sako, kad Tu miegi.
Kadangi Tavo Dvasia nėra apčiuopiama —
sako, kad viskas eina blogai.
Kadangi nesutinki būti bendrininku — sa-
ko, kad esi niekam vertas.
Kadangi nebaudi nė vieno — sako, kad
Tavęs neįžeidė.
Kadangi esi ne bet koks Dievas — apie Ta-
ve sakoma, kas tik norima.
Kadangi mus sutvėrei pagal savo panašu-
mą — esi viskas, kas apie Tave sakoma.
Kadangi esi gailėstingas, argi nepasigailėsi
manęs?

F. Fertin

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

SENIAUSIA LIETUVOS GYVENTOJA

Plungės rajono gyventoja Barbora Jasaitė neseniai paminėjo 130-tąjį savo gimtadienį. Garbingo jubiliejaus proga į Vitkelių kaimo vienkiemį susirinko rajono vykdomojo komiteto atstovai, Rietavo tarybinio ūkio ir technikumų žemdirbiai bei moksleiviai. Visi nuoširdžiai sveikino pačią seniausią Lietuvos gyventoją.

B. Jasaitė gimė ir augo Rietavo apylinkėse. Kai Barbora pradėjo basa bėgioti, tuo metu šalimais mokytojavęs Laurynas Ivinskis leido savo pirmuosius "ūkiškus kalendorius". Kai Barborai Jasaitėi ėjo šešti metai, iš Plungės bažnyčios varpinės grafo P. Zubovo valstiečiams buvo paskelbtas baudžios panaikinimo manifestas. Lažo laikų ir 1863 m. sukilimo senolė neprisimena. Į atmintį labiau įsirėžė vėlesni įvykiai.

Stumbrių kaimo eigulio A. Jasaičio sodyboje augo vienuolika vaikų. Keli hektarai pelkėtos žemės visų neišmaitino. Paūgėję vaikai vienas po kito išsisklaidė po visas pasaulio šalis. Vyresnysis brolis Antanas žuvo kare. Mykolą, Kazį, Petrą pirmoji emigracijos banga nubloškė už Atlanto. Vieną kasykloje anglies klotas prislėgė, kitas, kelis laiškus atsiuntęs, dingo kaip į vandenį. Seserys ištekėjo. Viena iš jų — Cecilija irgi šimtą metų išgyveno.

Savo šeimos Barbora Jasaitė nesukūrė. Palaidojusi savo tėvus, su ryšulėliu rankoje ėjo per žmones. Už duonos kąsnį, milo skiautelę, už verpimą, vaikų prižiūrėjimą — pragyveno. 99 metų B. Jasaitė įstojo į Rie-

tavo rajono "Pergalės" kolūkį. Iki šiandien turi išsaugojusi darbo knygelę, kurioje brigadininkas surašydavo darbadienius už daržų ravėjimą, linų verpimą.

Prieš dešimtmetį ilgaamžę priglaudė sesers Petronėlės dukra Aldona Sauserienė. Geri žmonės rūpestingai karšina senolę, jai nieko netrūksta. Kad tik sveikatos būtų daugiau. Praėjusią žiemą Barborą Jasaitę pirmą kartą gyvenime aplankė daktaras. Į šoną kažkoks dieglys įsimetė, naktimis sąnarius maudžia ir akys nebemato — siūlo į adatą nebeįveria, verpti negali.

Į kalbas senolė leidžiasi nenoriai. Labiau patinka vienai būti. Geriau pasijutus, lazdele pasiramstydamą, išeina į darželį. Atsisėdusi ant suoliuko stebi, kaip gėlės žiedlapius krauna, kaip dūzgia bitelės. Giliausios senatvės slenkstį peržengusi, ji vis kruta, dirba, bendrauja su žmonėmis.

Pagal amžių plungiškė Barbora Jasaitė atsistoja į pačią garbingiausią lietuvių senolių gretą. Lietuvoje be jos dabar gyvena 450 šimtamečių žmonių — 108 vyrai ir 342 moterys. Iš jų tik 14 sulaukę daugiau kaip 110 metų. Visi šie žmonės gerokai atsilieka savo amžiumi nuo Barboros Jasaitės. Kaišiadorietai Elenai Petrauskienei šią vasarą sukako 117 m. Ją vejasi Anykščių rajono Janušavos kaime gyvenanti Kamilė Sulgaitė — 115 m. Uteniškė Adelė Daujotienė, rašeniškė Liuda Verpetinskienė, šiaulietė Jadvyga Zapkienė atšventė 111-tąjį savo gimtadienį. Įdomu, kad iš vyrų tik rokiškėnui Kostui Kupčiūnui pavyko įveikti 110 metų ribą.

Ilgaamžiškumu labiausiai išgarsėjęs Raseinių rajonas, kuriame gyvena net 32 šimtamečiai žmonės. Šimtamečių skaičiumi kiek atsilieka Varėnos rajonas — 20, Rokiškio — 17, Kapsuko — 16. Kaune gyvena 24 ilgaamžiai, Vilniuje — 14, Klaipėdoje tik vienas. Daugiausia šimtamečių senolių gyvena Alytaus rajono, Miroslavo ir Simno, Kupiškio rajono, Aukštupėnų apylinkėse.

Medicininį ir sociologinių tyrimų rezultatai leidžia teigti, jog kiekvienas sveikai gyvenantis žmogus gali sulaukti 90 ir net daugiau metų. Ilgiau gyvena moterys.

Vyrų gyvenimo būdas veiklesnis, ir jie mažiau atsparūs ligoms — gyvena trumpiau. ("Tiesa)

DIDELI GRŪDŲ NUOSTOLIAI

"Tiesa" šaukia: "Ką laukai duoda, viską — į aruodą!" Tačiau ne visur taip yra. Klaipėdos rajono "Raudonosios žvaigždės" kolūkio kombainininkai, pavyzdžiui, palieka ražienų hektare 2,4 centnerio grūdų. To paties rajono Ablingos kolūkyje, valant žolėtus miežius, hektare palikta 1,2 centnerio neiškultų varpų. Šiame ūkyje rugpjūčio 13 d. kombainininkai pradėjo pjūtį tik antroje dienos pusėje, nors orai leido į laukus išvažiuoti gerokai anksčiau. "Gegužės pirmosios" kolūkio kombainininkai pradėjo javus kulti taip pat pavėluotai. Gaištamais laikais, užsitęsia pjūtis ir visa tai virsta dideliais grūdų nuostoliais. Toliau "Tiesa" ramina, kad nederą be atodairos skubėti. Lazdijų rajono "Nemuno" kolūkyje pjautos ne visiškai subrendusios avižos, todėl jos ir nešvariai iškultos. "Spartuolio" kolūkio mechanizatoriai lauke paliko daugokai nukopotų ir neiškultų miežių varpų. "Tiesa" šaukia, kad tokie nuostoliai neleistini.

Šumsko tarybiniame ūkyje javai prašyte prašosi dalgio, o trejetas kombainų tebestovi lauko pakraštyje ir — nė iš vietos. "Laukiam, kol atveš pjaunamosios pirštų ir dalgio segmentų", — aiškino vienas mechanizatorius. "Galėčiau dirbti, bet neatvežė degalų", — pridėjo kitas. Jau dvylikta valanda, ir rasos nė lašo. Darbininkai tą dieną dar nė saujos nebuvo prikūlę.

Visalaukės tarybinio ūkio laukai nuvalyti, bet pagulusių javų varpos tik nuskabytos ir nublokštos dirvon, daug grūdų išberta su pelais. Arčiau prie žemės prigulusių rugių dalgis iš viso nepalietė. Liko ruožai nenukirstų stačių javų. Ražienų nuskusta nedaug, tačiau ir tas arimas nekoks — kyšo šiaudai. Šiame ūkyje ne tik lėta pjūties grandžių sparta, bet ir prasta darbų kokybė.

Vilniaus grūdų produktų kombinatas nepriėmė septyniolikos tonų rugių iš Sužionių tarybinio ūkio, nes grūdai perkai-

tinti džiovinant. Dėl šios pačios priežasties grąžinta dalis javų Sudervės, Daniliavos ir Buivydžiškių ūkiams. Gulbinų paukštininkystės tarybiniam ūkiui grąžinta 22 tonos rugių, turinčių salklo ir kuro kvapą. Javus džiovinant, neteisingai buvo nustatytas džiovinimo agregatas. Žirgyno žemdirbiai į priėmimo punktą atsiuntė dešimt tonų rugių, kurių pusė buvo žali. Verušavos tarybinis ūkis išigudrino atsiųsti kaistančius rugius. Daug rajono ūkių į kombinatą vežė grūdus su didesnėmis už leistinas piktžolių priemaišas. Dėl suminėtų priežasčių kombinatas nepriėmė iš trylikos Vilniaus rajono ūkių 133 tonas rugių.

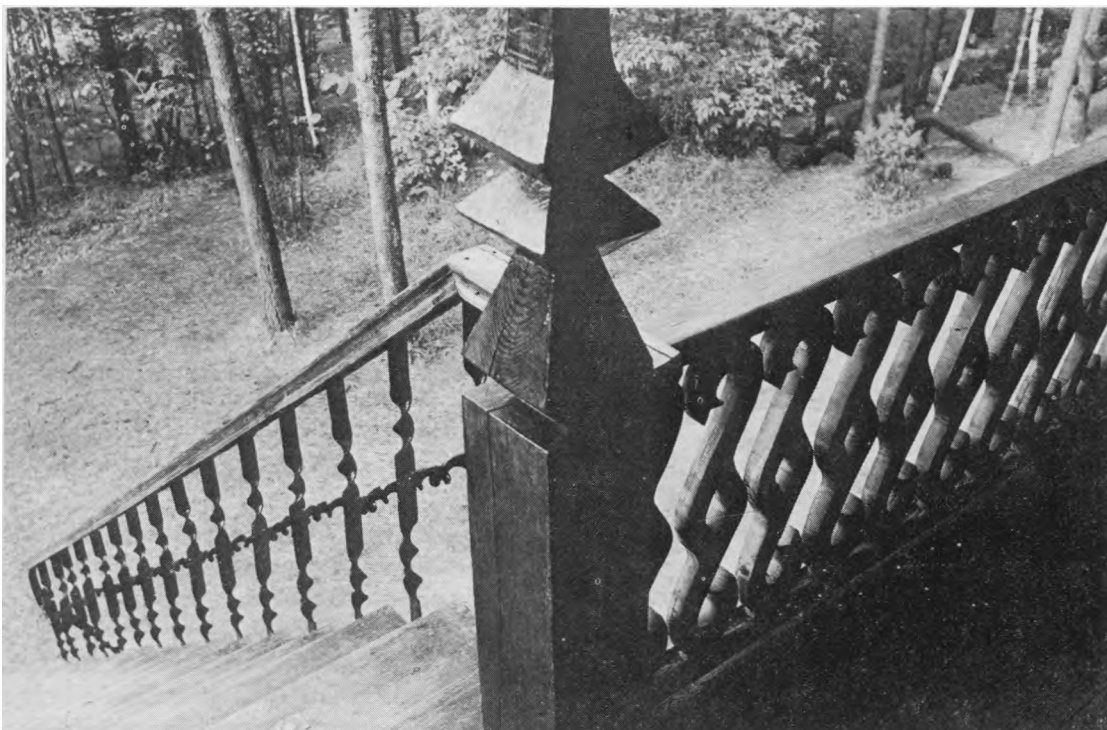
Paberžės tarybiniame ūkyje kombainai stovinėja, nes trūksta mašinų grūdams vežti. Į lauką atgabentas suvirinimo aparatas, bet nėra žmogaus, sugebančio juo naudotis. Rugius praaugusios piktžolės, masė dar drėgna, todėl kombainai rieda vėžlio greičiu, kai tuo tarpu laukia jau pradžiūvę laukai.

"Tiesa" baigia savo dejavimus, pasakydama, kad ūkio liaudies kontrolieriai turėjo ryžtingiau įsikišti, kad kuo greičiau būtų pašalinti šie pjūties nesklandumai.

KROVINIŲ GROBSTYMAS GELEŽINKELIO STOTYSE

Ne visos į vagonus pakrautos vertybės pasiekia gavėją. "Tiesa" rašo, kad į Panerių stotį Vilniaus respublikinei medicinos technikos parduotuvei buvo siųsta 60 tonų bario koncentrato. Stoties vyresnioji priėmėja-išdavėja dėl neatidumo dokumente įrašė, kad vagonas iškrautas ir kartu su kitais tuščiais vagonais buvo nusiųstas į kitą stotį. Krovinys, kaip niekam nereikalingas, buvo išvežtas į sąvartyną. Nuostolis — beveik 7 tūkstančiai rublių.

Labai daug nuostolių patiriama dėl tarnautojų aplaidumo, girtavimo. Krovinio palydovas V. Taraila buvo atsakingas ir įpareigotas saugoti bei prižiūrėti geležinkelio transportu vežamus gyvulius. Panevėžio geležinkelio stotyje girtavo, vėliau užmigo, palikęs gyvulius be priežiūros. Vagonuose kilo gaisras, ir 14 veislinių telyčių užduso

Laiptai į Miškininkystės muziejų prie Druskininkų.

A. Kezio nuotr.

dūmuose. Dėl V. Tarailos aplaidumo padaryta 26 tūkstančiai rublių žalos.

Krovinio siuntėjai kartais gaminius krauna į netinkamus riedmenis. Pavyzdžiui, daug naftos produktų išliejama ant bėgių dėl to, kad Mažeikių naftos perdirbimo gamykla naftos produktus kartais pila į cisternas, kurių apatiniai čiaupai netvarkingi. Taip ne tik prarandama vertingo kuro, bet ir sudaromos sąlygos kilti gaisrui.

Prastai yra aptverti krovininių kiemai. Lengva į kiemus patekti ir išplėšti vagonus. Nebaigtas aptverti Panerių stoties krovininių kiemas. Keliose vietose išvirtusi tvora. Štai keturiolikos asmenų grupė, kuriai vadovavo Vilniaus prekių stoties vyresnysis priėmėjas-išdavėjas R.G., pusantrų metų iš vagonų grobstė lengvųjų automobilių atsargines dalis, keramines plyteles, lengvosios pramonės gaminius, dviračius, siurblius ir kitas gėrybes. Grobstytojai nuteisti, tačiau sunku patikėti, kad bendradarbiai nepastebėjo grobstytojų, kurie, beje, ir girtavo.

Krovininių grobstymai, trūkumai, gadinimas — tai komunistų santvarkos padariniai, su kuriais reikia kovoti.

VILNIUJE DEVINTOJI DAINŲ ŠVENTĖ

"Tiesa" rašo, kad į Dainų šventę, įvykusią liepos mėnesį Vilniuje, buvo suvažiuavę daugiau kaip 20 tūkstančių dainininkų, 5 tūkstančiai muzikantų, beveik 8 tūkstančiai šokėjų, apie 3 tūkstančiai dainų ir šokių ansamblių vakaro dalyvių ir 220 liaudies meistrų — iš viso per 36 tūkstančius dalyvių. Šventėje dalyvavo 1353 vienetai: 187 mišrūs, 131 vaikų, 113 moterų, 56 vyrų chorai, 145 kaimo kapelos ir 135 pučiamieji orkestrai.

LIETUVOJE DAR YRA GYVULIŲ VAGIŲ

Antanina Kauneckienė, Kelmės rajono, Šaukėnų kaimo gyventoja, pasakoja: "Vasarą gyvulius laikome pririštus ganykloje. Atėjusi ankstų šių metų rugpjūčio 1-osios rytą melžti savo karvutės, ganykloje jos neradau. Susirūpinau, kad, atitrūkusi nuo

Jono Biliūno gimtinė.

A. Kezio nuotr.

grandinės, kaimynams daržuose žalos nepri-darytų. Ieškojau veltui. Po poros valandų atbėgusi kaimyno mergaitė pranešė, kad dingę trys Šaukėnų tarybinio ūkio ir Kur-šėnų miškų ūkio arkliai, mano bei kaimyno Lašo karvės.

Apie tai pranešėme Kelmės policijai. Po valandėlės atvažiavę pareigūnai apžiūrėjo įvykio vietą. Mus nuramino, tačiau mes, at-virai pasakius, netikėjome, kad karvutės grįš.

Dideliam mūsų nustebimui, kitos dienos

vakare pranešė, kad su gyvuliais tolokai nusidanginę vagys sugauti". ("Tiesa")

DAINŲ ŠVENTEI — 400 PORŲ KLUMPIŲ

Net ir nežinodamas adreso, Telšiuose, Šviesos gatvelėje, be vargo atpažinsi liau-dies meistro Jono Paulausko namą. Namo pakraigės, langai išdabinti pjaustytais orna-mentais. Kiemą supa graži tvorelė. Stebėtis reikia meistro rankų sugebėjimu: jos išdro-žia įmantrią dekoratyvinę lazda, padaro puikią vazą, skulptūrą. Jo drožinių parodos buvo surengtos ne tik Lietuvoje, bet ir už-sieniuose. Jis pelnė sąjunginio meno savi-veiklos festivalio laureato vardą, pluoštą įvairių diplomų, garbės raštų.

Didžiuojasi J. Paulauskas savo darbais, kurie puošia jo gimtinį kraštą. Ablingos memoriale stovi J. Paulausko stogastulpis, skirtas Šiaulyčių šeimai. Jo padirbtą dešimt-metrinį koplystulpį, vaizduojantį metų lai-kus, galima užtikti M.K. Čiurlionio kelyje. Juodkrantėje, ant raganų kalno, stovi "Nag-lio" skulptūra. Telšiečio meistro darbų yra ir Rumšiškių liaudies buities muziejuje, Ro-kiškyje ir kitur.

Artėjant Respublikinei dainų šventei, meistras gavo Kultūros ministerijos užsaky-mą — pagaminti šokėjams 400 porų klum-pių. Jam buvo ne staigmena — jis drožė klumpes ir ankstesnėms šventėms. Pasak meistro, jo išdrožtomis klumpėmis avi Lie-tuva. Šio amato jis išmokęs iš Stasio Šulins-ko, jau į aštuoniasdešimt ketvirtus metus įkopusio. Jis yra lyg visų Žemaitijos klum-piadirbių tėvas.

Drebulės žmonės medžiu nelaiko. Sako, net malkoms netinkama. Bet klumpėms tin-kamiausias medis: lengvas ir pakankamai stiprus. Kadais nepamainomas žemaičio ap-avas ir per rudens darganą, ir per šventę. Dabar liko tik muziejuje. Mažėja taip pat ir klumpiadarių, mokančių senąjį liaudies amatą.

Nudrožti, išskaptuoti iš pliauskos klum-pę — paprasta. Daug kas gali tai padaryti. Bet ansamblių šokėjai žino, kad vienos klumpės nepatogios, tuoj kojas kruvinai nutrina, o kitos dailios — prie kojų lyg pri-

lipusios, pačios šokėją skraidina. Tokias skraidančias klumpes ir drožia telšiškis meistras P. Paulauskas. ("Tiesa")

NUMIZMATIKOS RINKINIAI SAUGOMI LIETUVOS MUZIEJUOSE

Monetos Lietuvoje pradėtos rinkti 17-tame amžiuje. 18-tame amžiuje monetos, medaliai bei miesto archyvas buvo saugomi Vilniaus miesto rotušėje. Vertingą numizmatikos rinkinį Nesvyžiuje surinko kunigaikščiai Radvilos. Rinkiniai buvo sudėti į dvi didžiules skrynias, padarytas iš ąžuolinių lentų. Pirmoje skrynioje buvo 5808 monetos, antroje — 7444 monetos ir medaliai.

Gausų numizmatikos rinkinį turėjo Vilniaus universitetas. Iš pradžių jį sudarė tik dovanos. Rinkinį tvarkė prof. G.E. Grodecas ir jo mokinys A.B. Jocheris. Numizmatika taip pat domėjosi ir universiteto profesoriai — J. Levelis ir I. Danilevičius. Šie profesoriai surinko daug monetų ir padidino universiteto rinkinį.

Prieš Pirmąjį pasaulinį karą vilnietis Antanas Bradauskas buvo surinkęs apie 5 tūkstančius numizmatikos vienetų. Čia buvo ir seniausių lietuviškų pinigų lydinių bei kaldintų pinigėlių.

Pokario metais Lietuvoje numizmatika domėjosi ir lietuviškas monetas rinko vilnietis istorikas E. Laucevičius. Jo vertingo rinkinio dalis saugoma Šiaulių "Aušros" istorijos ir etnografijos muziejuje. Prieš septynerius metus Vilniaus universiteto mokslo muziejui buvo perduota žinomo numizmato ir kultūros veikėjo P. Karazijos rinkinys — 10 tūkstančių medalių ir monetų, lenkiškų ir lietuviškų.

Vertingi Vilniaus kalyklos monetų rinkiniai saugomi Kauno M.K. Čiurlionio dailės muziejuje ir VVU mokslo muziejuje. Pirmame yra tokių retenybų, kaip Žygimanto Augusto pusgrašiai, 1566 m. satyriniai trečiokai, 1547 m. šeštokas, du 1565 m. taleriai. Pastarųjų monetų neturi nė vienas kitas pasaulio muziejus. VVU mokslo muziejuje saugomas 1547 m. obolas, 1566 m. satyriniai trečiokai, 1547 ir 1581 m. šeš-

tokai. Daug lietuviškų monetų galima rasti Berlyno valstybiniame muziejuje, Krokuvos tautiniam muziejuje, Varšuvos, Drezdeno meno rinkinių muziejuose, Gotos pilies muziejuje, Kopenhagos ir Poznanės tautiniuose muziejuose. ("Tiesa")

LAURYNO IVINSKIO KALENDORIAI

Šiaulietė Sigita Lukienė, buvusi pedagogė, surinko vieną įdomiausių Lietuvoje kalendorių rinkinį.

Įdomi rinkinio atsiradimo istorija. Prieš ketvertą metų ruošiantis minėti Kuršėnuose gyvenusio ir čia palaidoto rašytojo ir pirmųjų lietuviškų kalendorių sudarytojo bei leidėjo Lauryno Ivinskio gimimo 170-tąsias metines, Sigita Lukienė su 3-sios vidurinės mokyklos kraštotyrininkais, kurių vadove ji yra ir dabar, surinko 170 kalendorių ir surengė jų parodą. Tai buvo didelio ir įdomaus darbo pradžia. Šiandien rinkinys jau yra gerokai padidėjęs — jį sudaro daugiau kaip pusė tūkstančio mažųjų gyvenimo metraščių.

S. Lukienės pasididžiavimas — Lauryno Ivinskio kalendorių, vadinamų metskaitliais, rankraščių kopijos. Rinkinyje užtiknami labai reti 1914 m. Tilžėje išleisti ūkininkams kalendoriai: "Keleivis, išeinąs į žemaičius ir Lietuvą"; tų pačių metų linininko — linų augintojo kalendorius; 1938 m. Kauno kišeninis kalendorius, o taip pat ir Klaipėdos krašte naudoti kalendoriai.

("Tiesa")

■ Iš Vatikano į Čekoslovakiją pasiųstas vagonas su 10.000 egzempliorių mišiolų čekų kalba.

■ Vatikano spaudos įstaigos vedėju paskirtas dr. Joaquin Navarro-Valls, 48 m. Jis yra medicinos daktaras, baigęs žurnalistikos studijas, buvęs Madrido laikraščio ABC korespondentas Italijoje, yra parašęs keletą darbų iš socialinės psichologijos srities apie modernių komunikacijos priemonių įtaką. Jis yra "Opus Dei" draugijos narys — vienuolis, gyvenęs panašų kaip jis bendrabutyje.

■ Lenkijoje 1984 m. buvo įšventinti 822 nauji kunigai, net 91 daugiau negu 1983 m. Pernai Lenkijoje buvo 21.925 kunigai beveik 1.700 daugiau negu 1980 m. Seminarijose ruošiasi kunigystei 8.130 klierikai.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

APIE SPALVAS IR ATSPALVIUS

Antanė Kučinskaitė

Pagal pirmąjį išpūdį daikto spalvą neretai nusakome bendrais bruožais: *šviesus ir tamsus* (drabužis, stalas), *skaistus, ryškus* (yra ir *ryškiaspalvis*) ir *blankus, blyškus* (žaislas, skarelė...). Su šiais būvardžiais nusakome įvairius atspalvius pagal spalvų ryškumą, sodrumą: *šviesiai žalias* ir *tamsiai žalias*, *šviesiai raudonas*, *šviesiai mėlynas* ir *tamsiai raudonas*, *tamsiai mėlynas*...

Švelnų atspalvį nusakome priesaga -*svas*: *rausvas*, *rusvas*, *gelsvas*, *žalsvas*, *melsvas*. Yra ir *balsvas* — neaiškiai baltas: Tuopos *balsvi* lapai. (Yra ir veiksmažodis *balsvinti*: Saulė *nubalsvino* laukus). Tarmėse vartojamas ir *juosvas* (*juosva* skrybėlė, *juosvi dabės*). Rečiau girdimas *tamsvas* (Vyšnių *tamsvi* lapai).

Panašiu atspalvį nusako ir priesaga -*okas*: *baltokas*, *juodokas*, *gelsvokas*, *rausvokas*, *žalsvokas*, *melsvokas*, *rudokas*... Kiek rečiau pasakome *žydrokas*, Tarmėse pasitaiko ir žodis *balzganokas* — neaiškiai baltas, apybaltis (*balzgani* debesys, ledas *balzganas*). Tokios pat darybos ir *žalzganas* — vos vos žalsvas (*žalzgana* arbata). Šią priesagą mėgsta poetai: jų ir *gelzganas*, ir *melzganas*, ir *juozganas*, net *ruzganas* išraiškingai nusako spalvų niuansus.

Švelnius atspalvius išreiškiame ir priešdėliu *apy-*: *apyžalis* (Lietus užlijo, pieva *apyžalė*), *apyraudonis* (Dar tik *apyraudon-*

nes vyšnios, o jau skina). Vartojamas taip pat *apyšviesis* ir *apytamsis*, *apybaltis* ir *apyjuodis* (Juodi miltai, *apyjuodis* ir ragaišis). Priešdėlis *apy-* vartojamas ir su priesagos -*svas* dariniais, pvz.: *apyrausvis*, *apygelsvis*, *apyžalsvis*.

Labai įvairiai nusakome spalvų stiprumą, ryškumą. Pavyzdžiui, kai norime pabrėžti, kad koks nors daiktas *nepaprastai baltas*, *labai baltas*, neretai pakartojame tą būdvardį: *baltas baltas* arba pasinaudojame įvairiomis mažybinėmis priesagomis: *baltas baltutis*, *baltas baltutėlis*, *baltyteltaitis* *baltintelis* (sakoma ir *žalias žalintelis*). Panašiai nusakome ir juodos spalvos stiprumą: *juodas juodas*, *juodai juodas*, *juodas juodutėlis*. Prie kitų spalvų dažniausiai pridėdame prieveiksmį: *ryškiai raudonas*, *skaisčiai raudonas*, *ryškiai (skaisčiai) geltonas (žalias)*.

Prieveiksmiais nusakome ir kitos spalvos atspalvius: *rausvai mėlynas*, *melsvai žalias*, *pilkšvai melsvas*, *žalsvai juodas*. Kartais vartojame prielinksnį: *mėlynas į rausvumą*, *į violetinumą*; *žalias į gelsvumą*, *į rudumą*, *į mėlynumą*; *juodas į pilkumą*, *į rudumą*; *baltas į gelsvumą*, *į melsvumą*...

Atspalvius kartais nusakome ir sudurtiniais žodžiais, pvz.: *juodrudis* (rudas į juodumą), *juodžalis* (*juodžalės* avižos — labai trąšios), *raudmėlis* (raudonai mėlynas)...

Seniau kaimo žmonės spalvas nusakydavo pagal daiktus: *kraujo spalva*, *ugnies* (ir šiandien vartojame sudurtinį būdvardį *ugniaspalvis*), *aukso*, *vaško spalva*, *salotų*, *samanų*, *žolės spalva*, *pelenų spalva*. .. Iš tokiu aprašomųjų nusakymų atsirado ir liaudiški spalvų pavadinimai: *ugninė*, *gaisrinė*, *purpurinė*, *vyšninė*, *burokinė*, *morkinė*, *plytinė*, *kaštoninė*, *vaškinė*, *smėlinė*, *rožinė*, *dangiška*, *alyvinė*, *salotinė*, *samaninė*. . . Kai kuriuos iš tų pavadinimų jau primiršome (*ugninę*, *gaisrinę*. . .) o, pavyzdžiui, *rožinę*, *salotinę*, *samaninę* neretai vartojame ir šiandien.

Vieną kitą spalvų pavadinimą esame pasiskolinę iš kaimynų: *lelijavas* (iš lenkų *lilijoivų* — turėtume sakyti *violetinis*; *gra-*

natavas (iš lenkų *granatoivy*) — *tamsiai mėlynas*; *ružavas* (iš lenkų *rozotvy*) — *rožinis, ryškiai rausvas*; *vyšniaivas* — *vyšninis*; *violetavas* — *violetinis*; *morkavas* — *morkinis*, *bordavas* — *bordinis*. Šias neleistinas svetimybės (su *-avas*) turėtume galutinai išvyti iš kalbos.

Kaimo žmonės, ypač senieji, kiek kitaip suvokia spalvas, kalbėdami apie gyvulius. Visiems mums gerai žinoma ruda spalva. Daug esame matę rudos spalvos gyvūnų. Tačiau nei arklio, nei karvės kaimo žmonės *rudais* nevadina. Arklys — *bėras*, karvė — *žala!* Gal esame girdėję liaudies dainos žodžius: Kinkykit, broleliai, *bėruosius žirgelius*. Balnok žirgą *bėriausią*, vyk seselę jauniausią (įdomi liaudies poezijos aukščiausio laipsnio forma *bėriausias!*). *Bėro* yra įvairių atspalvių: *šviesbėras*, ir *tamsbėras*, *raudonbėras*, *juodbėras* (Nusišėriau sau žirgelį, gražų *juodbėrėlį*).

Panašios spalvos ir *kaštoninis* arklys (tarmėse — *kaštanas*). Šviesiai bėras, gelsvas dar turi pavadinimą *plesnas*, *sartas*. Vartojami ir atspalviai: *sartokas*, *apysartis*, *bėrai sartas*. Vienur kitur tarmėse arklys vadinamas *gelsvu*, bet dažniausiai tokia spalva nusakoma būdvardžiu *palvas*: Žirgelis *palvas*, aukselio balnas — tai mano bernužėlis.

Pilka arklių spalva nusakoma žodžiais *širmas*, *šerkšnas*. Yra ir atspalvių: *rudširmis*, *raudonširmis*, *juodširmis*. Šviesiai pilkas arklys — tai *šyvas*.

Yra dar *obuolmušis* — tai dėmėtas apskritais rutuliukais. Neretai vartojama arklio plauko spalva *laukas* su balta kakta ar baltu snukiu. Pagal karčių spalvą arklys gali būti *baltakartis*, *juodakartis*.

Vienur kitur tarmėse, dažniausiai juokais, arklys pavadinamas *keršu*. Tokių arklių rečiau pasitaiko (paprastai kiaulės būna *keršos*, *deglos*), todėl seniau liaudis mėgdavo sakyti: Pono malonė *keršais* arkliais jodinėja!

Pasidomėkime dar galvijų plauko pavadinimais. *Žalos* ir *žalmargės* karvės, ypač *juodmargės*, gerai žinomos ne tik kaimo, bet ir miesto žmonėms. Yra ir *juodžalės* —

tamsiai žalos. Panašaus atspalvio *dvylos* — tamsiai rausvos. Balsva, pilkšva galvijų spalva nusakoma būdvardžiu *šerkšnas*, šviesiai, melsvai pilkas atspalvis — *šėmas*. Vienur kitur dar matome *šėmargių* karvių, kartais ir *palšmargių*. Karvė ar jautis su balta kakta ar baltu snukiu turi pavadinimą *laukas* (kaip arklys!).

Nepamirština, kad šuo gali būti *margas*, bet katinas — *rainas*, o paukštis — *raibas*. Naminės vištos nelabai mėgstame vadinti *raiba*. Paprastai sakome: *kanapėta* (*gegužėta*) višta, *kanapėtas* (*gegūžėtas*) gaidys.

Pora žodžių apie žmonių spalvas. Rasės nusakomos pagal odos spalvą: *baltaodžiai*, *juodaodžiai*, *geltonodžiai*. Tos pačios rasės žmonės apibūdinami pagal plaukų spalvą: *geltonplaukis*, *juodaplaukis*, *rudaplaukis*, *šviesiaplaukis*, *tamsiaplaukis*. Neretai vartojami ir tarptautiniai prancūzų kilmės žodžiai: *blondinas* — šviesiaplaukis, *brunetas* — tamsiaplaukis, *šatenas* — kaštoninis, rusvais plaukais. Kartais pasakomas ir iš baltarusių pasiskolintas būdvardis *ryžas* (šatenas, rudaplaukis). Tai neleistina svetimybė.

(“Tarybinė moteris”, 1985 m. balandis)

■ Jonas Paulius II liepos 2 d. paskelbė naują (savo ketvirtą) encikliką “Slavorum Apostoli” ryšium su 1100 metų minėjimu nuo šv. Metodijaus mirties. Šv. Metodijus apaštalavo drauge su savo broliu šv. Kirilu. Mirties sukaktis minima Jugoslavijoje ir Čekoslovakijoje. Į Čekoslovakiją buvo kviečiamas atvykti pats popiežius, tačiau ateistinė vyriausybė nedavė leidimo. Enciklikoje skatinama tolerantiškai ieškoti ryšių tarp rytų ir vakarų krikščionių. Keliamas ir religinės laisvės reikalas.

■ Raudonoji Kinija paleido iš kalėjimo buvusį Sanghajaus vyskupą Ignacą Kung, kuris iškalėjo 30 metų. Buvo kalinamas, kad atsisakė klausyti ateistinės vyriausybės reikalavimų.

■ Pekine, Kinijoje, restauruojama trečia katalikų bažnyčia, kurią XVIII šimtmečio pradžioje pastatė prancūzų jėzuitai. Žemę tai bažnyčiai padovanojo imperatorius Kang Xi, reikšdamas dėkingumą jėzuitams už pagydymą iš sunkios ligos. Bažnyčia išpuošta Prancūzijos karaliaus Liudviko XIV lėšomis. Baigus restauruoti, ji bus pavesta vadinamai patriotinei Kinijos Bažnyčiai.

Dešimt dienų dienoraštis

Tik ką išėjo iš spaudos Algimanto Kezio, S. J., anglų kalba paruosta meniškų fotografijų knyga, pavadinta *Lithuania Through the Wall*. Knygą puikiai suplanavo Aristarch Kirsh ir elegantiškai išleido Loyola University Press, 3441 North Ashland Ave., Chicago, IL 60657. Meniškos A. Kezio nuotraukos, 120 psl., kaina 15.95 dol.

Algimantas Kezys 1983 m. buvo dešimčiai dienų nuvykęs į Lietuvą. Aplankė Vilnių, Kauną, Trakus, Druskininkus, Rumšiškės, Anykščius ir Niūronis. Žinoma, visur keliavo su savo foto aparatu ir, nors reikėjo labai skubėti, nes keliavo su kitais ekskursantais, sugebėjo šen ten grybštelėti vieną kitą charakteringą nuotrauką. Tos nuotraukos su atitinkamais paaiškinimais ir sudaro knygos turinį. Knygai ilgoką įdomią įžangą parašė Kazys Almenas.

Iš visų A. Kezio fotografijos leidinių šis gal yra pats simpatiščiausias, nes jis persunktas nuoširdžia savo pavergtos tėvynės nostalgija. Visos šių dienų Lietuvos vietovių bei įvykių nuotraukos su savo komentarais yra įjungtos į permainingos lietuvių tautos istorijos kontekstą. Kitatautis, pavartęs ir paskaitęs šią knygą, susidarys nebloginę mūsų tautos istorijos vaizdą.

Turbūt jautriausi yra paskutiniai knygos puslapiai, kur autorius taria paskutinį sudiev romantiškiems Lietuvos miškams, upėms, gyviesiems ir mirusiems savo broliams bei sesėms. "Gal niekuomet jau ne-

teks čia sugrįžti" — graudžiai nuskamba paskutiniai autoriaus žodžiai. Nuoširdžiai linkėtume dar kartą jam ten nuvykti, jeigu iš to apsilankymo vėl gimtų panašus veikalas.

Atmink mane, Rūpintojėli

Tai Leonardo Andriekaus poezijos knyga, 1985 m. išleista Tėvų Pranciškonų iš prel. Pranciškaus Juro palikimo. Iliustracijos — Telesforo Valiaus. Kieti viršeliai, 134 psl., kaina nepažymėta.

Apie šios knygos atsiradimą pats autorius pasakoja pratarmėje. Graži, mistiška Lietuvos gamta jį patraukusi į poeziją. Tas poetinis jausmas dar sustiprėjo, kai 1937 m. jis išvyko iš Lietuvos. Pasiilgęs Lietuvoje palikto Rūpintojėlio, jis parašo ir išleidžia eilėraščių rinkinį "Saulė kryžiuose". Štai jo paties žodžiai: "Šitokios nuotaikos eilėraščiai pirmiausia buvo sutelkti į rinkinį "Saulė kryžiuose", o dabar, per dvidešimt penkerius metus skaidrinti, trumpinti ir gausinti, spausdinami šioje knygoje. Eilėraščiuose laiko ribos sudyla, praeitis su dabartimi ir ateitimi susiskamba. Visa knyga tampa lyg vienu eilėraščiu. Šiam rinkiniui duotas ir kitas pavadinimas — artimesnis eilėraščių dvasiai. Į visa tai atsižvelgiant, rinkinys "Saulė kryžiuose" nebelaikytinas autentišku ir, kaip juodraštinė medžiaga, niekur nebenaudodna".

KITI NAUJAUSI LEIDINIAI

Kun. B. Pacevičius. PASILIK SU MUMIS. **Jau vakaras, ir diena baigiasi.** Išleista Toronte 1985 m. 286 psl., kaina nepažymėta.

Kristui mirus, du jo mokiniai ėjo iš Jeruzalės į Emaus miestelį. Kelyje prie jų prisijungė Kristus, kurio jie neatpažino. Kai, jiems pasiekus miestelį, Kristus norėjo nuo jų atsiskirti ir eiti toliau, jie sakė jam: "Pasilik su mumis. Jau vakaras, ir diena jau baigiasi". Šiuos žodžius autorius pasirinko savo knygos antraštei. Knygoje daug kalbama apie įvairius Marijos apsimėškimus, apie jos žmonijai pasakytus žodžius, prašymus, perspėjimus. Ypač daug rašoma apie Marijos apsimėškimą Gvadalupeje. Šis Marijos apsimėškimas yra labai įdomus,

bet mes apie jį gal mažiausiai žinome. Autorius primena, kad šioje knygoje “kiekvienas straipsnis, kiekviena eilutė turi būti perskaityta ir apmąstyta”.

Aldona Veščiuonaitė. AIDINČIOS UPĖS. Eilėraščiai. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1985 m. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Knygos apipavidalinimas — Viktoro Simankevičiaus. Kieti viršeliai, 78 psl., kaina 7 dol. Leidyklos adresas: 7338 S. Sacramento Avė., Chicago, IL 60629.

Algirdas Landsbergis. VAIKAI GINTARO RŪMUOSE. Trijų veiksmų drama. Veikalas, 1981 m. laimėjęs JAV LB Kultūros tarybos skelbtąjį dramos konkursą. Aplankas Vytauto O. Virkau. Išleido Ateities literatūros fondas 1985 m. Spaudė “Draugo” spaustuvė. Kieti viršeliai, 76 psl., kaina 7 dol. Knygą galima gauti pas platintojus arba pas leidėjus: 10 000 S. Bell Avė., Chicago, IL 60643.

Anatolijus Kairys. DVYLIKA. Dvylika viena-veiksmių jaunimo scenai. Išleido Lietuvių literatūros bičiuliai 1985 m. Viršelis dail. Ados Sutkuvienės. Kalbą tikrino Juozas Masilionis. 200 psl., kaina 10 dol. Leidėjo adresas: P.O. Box 29060, Chicago, IL 60629.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA. Septintas tomas. Pogrindžio leidinys. Nr. 50—59. Išleido Lietuvos kronikos sąjunga, 6825 S. Talman Avė., Chicago, IL 60629. Viršelis ir iliustracijos — Seselės Mercedes. Tiražas — 5000. Kieti viršeliai, 742 psl., kaina 7 dol.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA. No. 65. Vertėjas — kun. K. Pugevičius. Išleido Lietuvių katalikų religinė šalpa, 351 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207.

■ Čekoslovakijoje ypatingai sunki tikinčiųjų būklė. Penkiems šimtams kunigų uždrausta eiti pareigas, apie 100 kunigų kalėjimuose. Tačiau tikėjimas tebėra gyvas. Švenčiant šv. Metodijaus mirties jubiliejų, į Velehdą, kur mirė šventasis, buvo suvažiavę apie 100.000 piligrimų.

■ Lenkijoje kardinolo Henriko Gulbovičiaus rūpesčiu Wroclavo lietuviai kartą per mėnesį turi lietuviškas pamaldas.

■ JAV Aukščiausias Teismas nusprendė, kad būtų nesuderinama su Bažnyčios atskyrimu nuo valstybės, jei valdinių mokyklų mokytojai dėstytų kai kuriuos dalykus privačiose, parapišėse mokyklose. Švietimo departamento sekretorius W.J. Bennett tokią Aukščiausiojo Teismo sprendimą pavadino baisiu ir tiesiog juokingu.

Sakoma, kad Rumunijos vyriausybė išleidusi poetą, kuriuo draudžiama bei leidimo vyrams auginti barzdas. Leidimą gali gauti tik aktoriai, dainininkai ir tie, kuriems barzda gali užslėpti kai kuriuos nemalonius veido sužalojimus. Kiekvienas barzdotas vyras, neturintis barzdos auginti leidimo, bus apkaltintas huliganizmu.

— Koks skirtumas tarp nelaimės ir tragedijos? — klausia vienas rusas kitą.

— Ogi jei Gorbačiovas įkristų į ežerą, tai būtų nelaimė, bet jeigu kas nors jį ištrauktų iš vandens, tai jau būtų tragedija.

Akiplėšiskai drąsi mergė sako jaunuoliui:

— Žinai ką, didvyri, aš esu tokia mergina, kuri visada gauna, ko nori.

— Ak taip! O ką gi tai reiškia?

— Tai reiškia, kad tu būsi mano vyras!

— Kodėl gi tu savo bylai paėmei advokatę moterį?

— Kad tu ir nesupranti! Žinai, kad teisybė visuomet moterį pusėj.

— Kaip suprasti, kada vyras girtas?

— Kada jis pradeda bučiuoti savo uošvę.

Nuomininkas:

Įsivaizduokite, kai aš išėjau iš buto, kuriame paskutiniu metu gyvenau, tai mano šeimininkė tiesiog verkė.

Šeimininkė:

— Su manim taip nebus. Aš nuomą imu iš anksto.

Trečią valandą nakties prie vieno namų ant šaligatvio vaikštinėjo žmogus. Jį pamatė pravažiuojantis policininkas ir paklausė:

— Ką tamsta čia veiki?

— Matote, aš pamečiau raktą, tai laikiu savo vaikų pareinant, kad įleistų į namus.

Teisėjas klausia liudininką:

— Kaltinamasis tvirtina, jog yra jūsų giminaitis.

Liudininkas:

— Jis yra idiotas!

— Bet šio parodymo dar nepakanka, — atsako teisėjas.

TRUMPAI IS VISUR

■ Lietuvoje, anot pagrindžio šaltinių, esą apie 2500 slaptų vienuolių.

■ Vokietė laikrastininkė Diethild Treffert, katalikų žinių agentūros KNA redaktorė, jau keletą metų rūpestingai informuoja apie tikinčiųjų padėtį Lietuvoje. Ji neseniai paskelbė platų straipsnį „Lietuva — kryžių kraštas“.

■ Lenkų komunistų laikraštis „Nowe Drogi“ paskelbė, kad po 40 metų komunizmo Lenkijoje vis tik apie 90% gyventojų pasisako esą tikintieji.

■ Centrinės Afrikos respublikoje popiežius kalbėjo 50.000 miniai. Zairo sostinėje Kinshasoje popiežius buvo sutiktas prezidento ir vyriausybės narių. Zaire popiežius paskelbė palaimintą seselę Marie Clementine Amarite, kurią yra nužudęs sukilėlių karininkas P.O. Olombe, nes ji griežtai pasipriešino jo norui prievartauti. Iš Zairo popiežius atskrido į Kenijos sostinę Nairobi dalyvauti 43-čio tarptautinio Eucharistinio kongreso uždaryme. Čia popiežius stipriai pasisakė prieš nenatūralias gimimų kontrolės priemones. Turėjo progos dalyvauti ir sportiniame „safari“. Nairobi kardinolas Otunga yra sūnus vienos genties vado, kuris turėjo daug žmonių. Popiežiaus 12 dienų užtrukusi kelionė į Afriką baigėsi Maroke, musulmonų valstybėje, kur jį iškilmingai savo rūmuose priėmė karalius Hassan II. Kalbėdamas pamaldų metu į gausius morokiečius katalikus ir musulmonus, popiežius išskėlė reikalą, kad tarp abiejų grupių būtų vystomas dialogas.

■ Italijos kunigas Gianni Baget Bozzo, socialistų sąrašė išrinktas į Europos parlamentą, arkivyskupijos teismo suspenduotas nuo bažnytinių pareigų už prisiėmimą politinių pareigų.

■ Vatikano observatorija kartu su Čikagos universiteto observatorija bei su kai kuriais kitais JAV ir Italijos universitetais sudarė junginį bendromis jėgomis prarasti astrofizinius tyrinėjimus, stebint dangaus kūnų fizines savybes bei jų reiškinius.

■ Naujai palaimintaisiais popiežius paskelbė italą Benediktą Nenni ir vokiečių Petrą Friedhofeną. Abu gyvenimą pašventė globai kenčiančių, ligonių. Nenni įsteigė ligoninių vienuoliją. Friedhofenas 16 m. buvo kaminkrėčiu. Jis įkūrė Gailestingųjų Marijos Krikščionių pagalbos brolių vienuolyną.

■ A.a. Vincas Ramonas, katalikų krypties rašytojas, mirė liepos 8 d. Čikagoje, sulaukęs 80 metų amžiaus.

J. Pr.

“Laiškų lietuviams” konkursas

Skelbiame XXVII straipsnio konkursą suaugusiems ir jaunimui. Suaugusiems siūlome šias temas:

1. Mūsų visuomenės skaldymosi priežastys ir santykiai su Lietuva.
2. Atvirumas ir vienišumas šeimoje.
3. Mišrių šeimų problemos.
4. Krikščionio laikysena skirtingų rasių, tautų, tikybų ir partijų atžvilgiu.
5. Ar tylėjimas visuomet yra auksas; kada priivalome kalbėti? .
6. Ko laukiame iš pamokslininkų?

Jaunimui:

1. Dažnai jaunimas pasako: “Aš neinu į bažnyčią, nes iš mišių nieko negaunu”. Ką tu atsakytum?
2. Dėl ko taip mažai jaunuolių renkasi dvasinį luomą?
3. Dėl ko jaunimas pradeda rūkyti, gerti, vartoti narkotikus?
4. Kokios savybės draugystę ugdo ir kokios žudo?
5. Ko mes laukiame iš auklėtojų?
6. Pliusai ir minusai būti lietuviu svetimame krašte.

Čia yra nurodyta tik medžiaga, temą formuluoti gali pats autorius. Galima vartoti ir beletristinę formą. Straipsniai turi būti tinkami spausdinti “Laiškuose lietuviams”. Jie turi pasiekti redakciją iki 1986 m. vasario mėn. 16 dienos. Premijoms turime 850 dol., jas paskirstys laimėtojams savo nužiūra konkurso vertinimo komisija, kurią sudaro: Apolinaras Bagdonas, Petras Daugintis, S.J., Danutė Eidukienė, Rita Likanderytė ir Nijolė Užabalienė.

Premijos bus įteiktos “Laiškų lietuviams” mėtinėje šventėje 1986 m. balandžio mėn. 13 d. Jaunimo centre. Premijų mėcenatai: Pranas Lekutis (500 dol.), Jonas ir Bronė Veselkai (150 dol.), Stefanija Rudokienė (100 dol.), Ona Siliūnienė (100 dol.).

LEIDĖJŲ IR ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS

Nuo 1986 metų pradžios „Laiškų lietuviams“ metinė prenumerata bus 10 amerikietišκών dolerių. Atskiro numerio kaina — 1 dol. Siunčiant prenumeratos mokestį kanadiškais pinigais reikėtų bent 12 dolerių.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” ESKURSIJA

Kaip jau buvo pranešta, ateinančiais metais planuojame ekskursiją į Austriją, Vengriją ir Jugoslaviją. Ilgiausiai būtume Jugoslavijoje. Ten yra daug ko pamatyti, o kainos palyginti žemos. Ekskursija tęstųsi apie 18 dienų. Planuojame išvykti apie birželio 15 dieną. Esame užmezgę derybas su keliomis įstaigomis, bet dar galutinių atsakymų nesame gavę. Kai tik ką nors sužinosime, tuoj pranešime; bet kas mano keliauti, gali jau dabar mums pranešti.

VISIEMS REIKALINGA KNYGA

Jau iš spaudos išėjo ir platinama daugelio seniai laukta knyga **“Praktinė lietuvių kalbos vartoseną”**, paruošta J. Vaišnio, S.J. Knyga labai naudinga visiems, kurie domisi lietuvių kalba ir jos kultūra. Ji bus naudinga lituanistinių mokyklų mokytojams, aukštesniųjų lituanistinių mokyklų mokiniams, laikraščių redaktoriams, rašytojams ir visiems, kurie nori taisyklingai lietuviškai rašyti ir kalbėti. Knyga kietais viršeliais, 240 psl., kaina tik 8 dol. Galima gauti pas platintojus arba “Drauge”, 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629.

Nuoširdi padėka “LAIŠKŲ LIETUVIAMS” rėmėjams

Po 20 dol. aukojo: A. Garbačiauskas, P. Butkuvienė.

11 dol. aukojo T. Šonta.

Po 10 dol. aukojo: E. Abelkienė, S. Alekša, A. Kairaitis.

9 dol. aukojo L. Bildušienė.

Po 7 dol. aukojo: M. Jasiulevičius, O. Rugelis, S. Pumputis.

Po 6 dol. aukojo: J. Masionis, A. Totoraitis, J. Baronaitis.

Po 5 dol. aukojo: J. Stanisloviienė, B. Jablonskis.

Po 4 dol. aukojo: J. Mozoliauskienė, Z. Petreikis, F. Gresiūtė, O. Gudonienė, kun. J. Ruokis, G. Palionis, S. Palubeckas, J. Tarulis, L. Kriaučeliūnas, S. Juškaitis, J. Kaseliūnas.

3 dol. aukojo B. Matulevičius.

Po 2 dol. aukojo: S. Vėbras, P. Petkelienė, V. Valkavickas, S. Klimas, A. Mingėla, O. Jakimavičienė, O. Undraitienė, M. Baukus, E. Vindašius.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Niekada Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.